

KARYS

Kaina 50 ct.

Nr. 46

MŪSŲ KARIUOMENEI ŽENGIANT 12 SAVO GYVAVIMO METUS.

Pažymėtini įvykiai prieš 10 metų.

1919 mt. lapkričio mėn.

22 d. Bolševikų fronte ties kaimais Višniovka ir Osinovka įvyko smarkus susirėmimas. Mūsiškių užmuštas 1 viršila.

Bolševikams užpuolus, lenkai iš Daugpilio atsitraukė.

Bermontininkų fronte 6 val. prasideda smarkios kautynės dėl Radviliškio. Priemėsčiai eina iš rankų į rankas. Dešinysis mūsiškių sparnas ties Keblių kaimu pasiekė Šiaulių-Meškučių geležinkelio liniją ir išardė. 19 val. po durtuvų kautynių 1 pėst. pulko dalys užėmė Radviliškį. Radvilišky paimta iš bermontininkų grobio: 7 lauko patrankos, 1 gaubica, 2 zenitinės patrankos, 10 patrankų priešakių, apie 50.000 artilerijos šovinių, 30 aeroplanų, apie 50.000 lėktuvinių bombų, 14 aeroplanams sparnų, 21 motoras, 50 propelerių, 14 ašių aeroplanams, 14 guminių šinų, 8 automobiliai, 13 vežimų, 32 arkliai, 5 lauko virtuvės, 1 garvežys, 1 vagonas, 1 platforma, apie 100 kulkosvaidžių, 10 minosvaidžių, 4 bombosvaidžiai, 200 juostų kulkosvaidžiams, apie 75.000 šovinių šautuvams, 10.000 raketų, 1 elektros stotis, 1 dinamomašina 20 klw., 1 transformatorius, 9 dėžės magnetų, 8 motorai, 10 lauko telefono aparatų, daug kabelio ir kitokio turto.

Paimta nelaisvėn 24 bermontininkai. Mūsiškių 11 užmuštų ir 30 sužeistų.

15 val. 5 pėst. pulko dalys pasiekė Padubysį ir Kurtuvėnus.

Naktį mūsiškiai susprogdino įvairiose vietose Šiaulių-Tauragės geležinkelio liniją ir plentą tarp Kelmės ir Šiaulių.

„ Į Žeimelio miestelį atvyko latvių batalionas. Pasvalio komendantūros žvalgai ties Žeimeliu paėmė 3 bermontininkus nelaisvėn.

„ Visa Pasvalio grupė per Pašvytinį eina pirmyn į vakarus, palaikydama kontaktą su latviais.

23 d. Bolševikų žvalgai buvo prisiartinę prie mūsiškių ties kaimu Pristan, bet šautuvų ir kulkosvaidžių ugnimi buvo išvaikyti. 3 bolševikai užmušti ir keletas sužeistų.

„ Pasvalio grupė, prisiartinusi prie Joniškio, nutraukė bermontininkams geležinkeliu susisiekimą.

9 val. iš Joniškio atvyko iki Keblių stoties bermontininkų traukinys ir sustojo toje vietoje, kur mūsiškių išardytas geležinkelis. Bermontininkai, išsikraustę iš ešelonų, pradėjo su mūsiškiais kautis. Mūsiškiai pradėjo pulti, kad paimtų traukinį, bet besikaunant atėjo nuo Šiaulių dar du bermontininkų ešelonai ir pradėjo šaudyti iš artilerijos ir bombosvaidžių; mūsiškiai buvo priversti atsitraukti. Kautynės tęsėsi iki vakaro. Pavakarėj visos bermontininkų atakos buvo atmuštos ir jie atsiuntė parlamentierius, prašydami nutraukti kautynes. Išstisus kautynių laukas buvo nuklotas bermontininkų lavonais. Mūsiškiai paėmė 8 bermontininkus nelaisvėn, 1 bombosvaidį, keletą šautuvų, 6 arklius, 3 vežimus, ir daug municijos. Mūsiškių 4 užmušti ir 3 sužeisti.

Generolui Niseliui reikalaujant duoti bermontininkams evakuotis, įsakyta, palikus Radviliškį savo rankose, dešiniajam ir kairiajam sparnui trauktis atgal.

Visą dieną iš Radviliškio gabenamas paimtas iš bermontininkų grobis.

Vakare mūsų kariuomenė iš Radviliškio atsitraukė iki demarkacijos linijos.

Jurbarke mūsiškiai suėmė vokiečių šoferį su automobiliu.

25 d. Pasvalio grupė, atsitraukusi už demarkacijos linijos, laikosi Kriukų-Budžiūnų-Pašvytinio-Varonių linijoje. Bermontininkai Budžiūnuose mūsiškius puolė, bet buvo atmušti. Vėliau mūsiškiai tame pat rajone puolė bermontininkus, juos iš apylinkės kaimų išvaikė, keletą užmušė, paėmė iš jų 1 arklių ir municijos.

„ Ties Vepriais Šventosios pakrantėmis pasirodė lenkų žvalgai, bet buvo tuojau išvaikyti.

26 d. Bolševikai smarkiai iš artilerijos apšaudė Nisguliany ir Bombaniški kaimus.

„ Perėjo per frontą 130 lietuvių tremtinių.

Bermontininkai iš artilerijos apšaudė mūsų užtvoras Pašvytinio rajone ir paskui mėgino pulti. Pasvalio grupės dalys bermontininkų puolimą atmušė.

Bermontininkai, traukdami iš Joniškio, apdaužė geležinkelių stotį.

Pasvalio grupės dalys kartu su vietos partizanais Joniškio rajone užėmė keletą kaimų.

27 d. Naktį mūsiškiai užėmė Joniškį. Bermontininkai tebesilaiko Meškučių rajone.

Į šiaurę nuo Joniškio mūsiškiai buvo paėmę iš bermontininkų šarvuotą traukinį su 7 patrankomis ir daugeliu kulkosvaidžių, bet, Antantės atstovų įsakyti, turėjo atsitraukti ir palikti grobį.

Lyduvėnų-Tytuvėnų ir Šiaulėnų rajone bermontininkai traukdami labai plėšia gyvenotojus.

Bermontininkai atėję į Skaudvilės kaimą (ties Kurtuvėnais) pradėjo reikalauti iš gyventojų arklių, karvių ir kitokio turto. Vietos žmonės, jau ne kartą „išrabavoti“, įnirtę patys bermontininkus iš kaimo išvaikė.

„ Latvių batalionas iš Kriukų atsitraukė.

„ Lenkai įsistiprino Šarkaičiuose (2,5 klm. į šiaurės vakarus nuo Gelvonių), Tilvikuose (2 klm. į vakarus nuo Gelvonių), Ostruvkos dvare (2,5 klm. į šiaurę nuo Čiobiškio) ir Čiobišky.

„ Lenkai apšaudė mūsų sargybą ant Šventosios upės tilto ties Vepriais.

Utenos rajone lenkai Viskėnų kaime (2 klm. nuo Pakalnių bažnytkaimio) užmušė 1 žmogų.

28 d. Bermontininkai gerai apsiginklavę įsiveržė į Skaudvilės kaimą (ties Kurtuvėnais).

Bermontininkų būrys, atėjęs iš Papilės, užėmė Tryškių miestelį.

3

LIETUVOS
Kariūnų Rėmimo

KARIŲS

L. Truša

LIETUVOS KARIUOMENĖS SAVAITINIS LAIKRAŠTIS

XI metai.

Kaunas, 1929 m. lapkričio m. 21 d.

Nr. 46 (346)

Feliksas Breimeris.

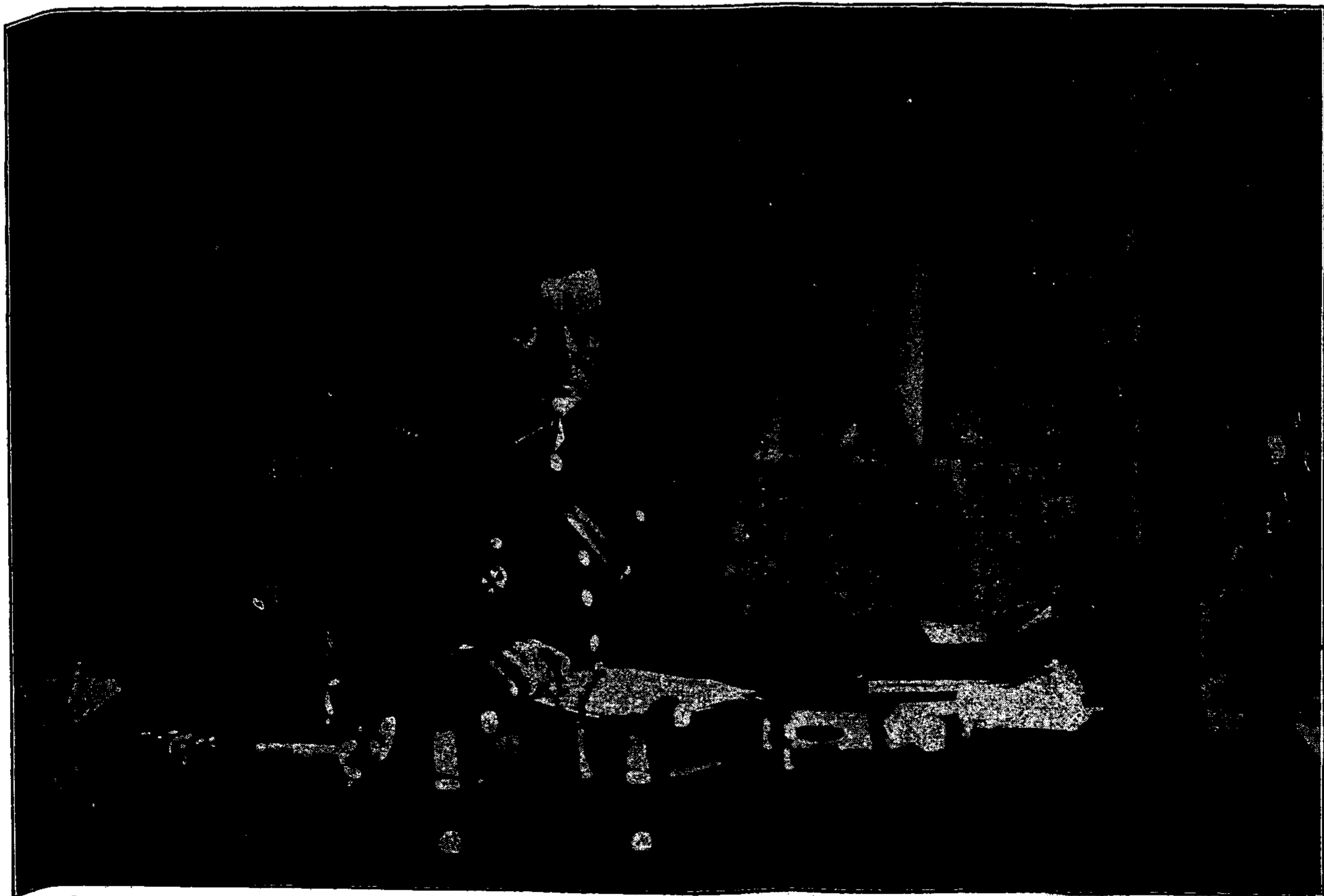
Lietuvos kariuomenei.

Sveikà jaunoji ginklo mūs brolija,
Garbingà Tavo sukaktuvių dieną!
Pakėlus prótėvių garbingà kalaviją,
Tu mums į saulę vėl pralaužei sieną!

Ir Lietuvai naują aušrą nušvito,
Laukta tiek amžių, taip senai svajota!
Sulaukė nepriklausomybės ryto
Šventa žemelė, krauju atkovota!

Širvintai ir Giedraičiai — aukso raidės,
Vainikas žygių jūs ir priešo kapas,
Kur baltas aras, Lietuvą taip žeidęs,
Parblokštas milžino jos Vyčio tapo!

Jums puošia gėlės kelią, ginklo broliai,
Į garbę per aukàs tiktai nutiėstą.
Te jūs kardai švytruoja iki toliai,
Kol mes atgausim Vilniaus šventą miestą!

Krašto Apsaugos Ministeris pntk. Hn. Mariakojis savo kabinete darbo metu

176
Registruotas

4018 dienų!

I.

Ką gi tas skaičius reiškia?

Jei norėtume, kad jis vaiko amžių žymėtų, gautume vos 11 metų jaunikaitį: tai būtų liesas moksleiviukas, linksmi besišaipas.

Jei tomis dienomis matuotume tvirto vyro gyvenimą, tai išeitų jo šešta ar septinta dalis, kurią žiloje senatvėje kiekvienas žmogus mini su džiaugsmu, liūdesiu ar nepasitenkinimu.

Pagaliau, jei 4000 dienų palygintume su ilgu mūsų tautos gyvenimu, tai tie tūkstančiai atrodytų mums pasakiškai nežymūs. Na tik pagalvokit, ką reiškia 11 metų prieš kokį tūkstantį?

Bet jei vaiko ar vyro gyvenime esti kartais tokių dienelių, kurios vargiai kada nors užsimirš, tai ir tautos gyvenime išdygsta tokių metų, kurie jos ateičiai palieka nepaprastų pėdsakų.

Štai kad ir pas mus...

Ištisus amžius lietuviai svetimiams vergavo, paskui savosios spaudos neteko, pagaliau net artimi kaimynai apie mus kalbėjo, girdi esame „mirusi“ tauta...

O čia staiga 1918 metais pradėjom „dygti“. Tiesa, tajį mūsų dygimą laistė kraujas ir ašaros, stebė visokios vokiškai—rusiškai—lenkiškos piktžolės, bet... mūsų nepriklausomybės daigas vis tik augo ir gana!

Galų gale susikūrė mūsų valstybės tvirčiausias ramsis — kariuomenė, kuri nuo ano palaiminto lapkričio 23 dienos eina jau penktąjį tūkstantį dienų...:

II.

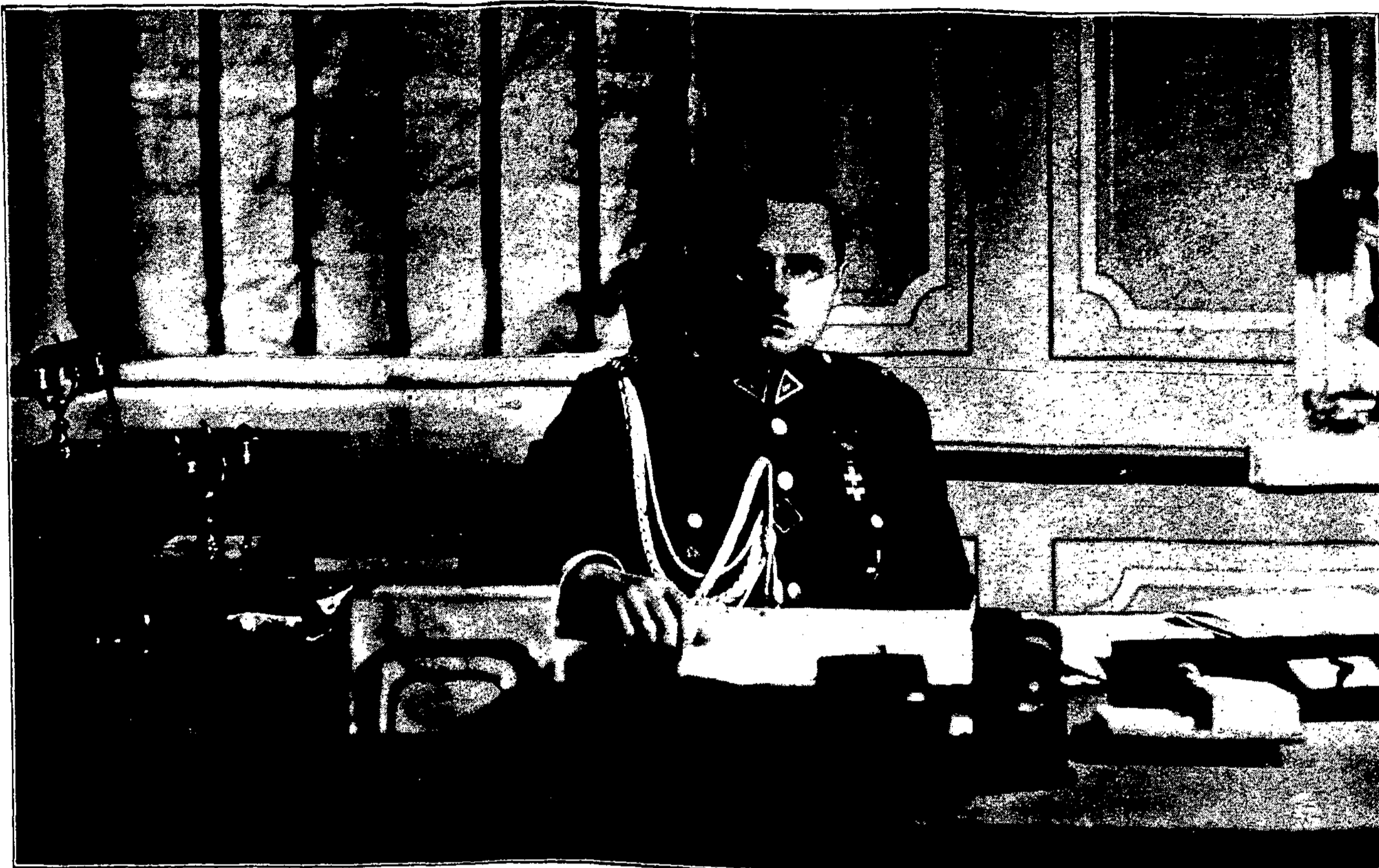
Bet nemanykit, kad 12-toms mūsų tautos kūdikio metinėms prasidedant teks man netolima praeitis minėti: daugeliui jūsų ji gerai žinoma, pergyventa ir tame pat „Karyje“ tolydžio aprašyta. Todėl norėtusi kai kuriais atėities klausimais pakalbėti.

Matot, kareiviai, kada lapkričio 23 dieną teks jums vakaro patikrinimui rinktis, tai atsiminkite, kad šių metų ėmimo naujokams gimstant — niekas Lietuvoje net svajote nesvajoto apie lietuviškąją kariuomenę... Dabar jina yra ir tiek jau paūgėjo, kad ištisus 11 metų turil... Vadinasi, yra kuo džiaugtis, bet yra kuo ir rūpintis!

Tik prisiminkit: kiek rūpinos jumis mažais jūsų motulės. Kaip jos saugojo jus nuo susirgimo, kaip slaugino ligoje, kaip guodė vaikiškoje nelaimėje? O vis tik kiek kartų teko jums „paslysti“, jų patarimus paneigti, daug kartų jas užrūstinti ir net bausmės užtarnauti...

Tokia pat motulė mūsų naujoko, atseit menko dar kario tarnyboje, yra kariškoji **drausmė**. Tosios drausmės nuostatai saugo jus nuo visokių nelaimių, guodžia sun-

Vyriausiojo Štabo Viršininkas gen. št. pulk. Kubiliūnas savo kabinete darbo metu.

kiame darbe, pagaliau bara ir net baudžia už blogą karišką elgesį.

Karišką drausmę seka papėdžiui jos artima draugė — tvarka.

Jūs puikiai žinot, ką tas reiškia, kai jomarko metu žmonės grūdas prie kokio nors karabelniko ar „šposininko“ palapinės... Yra ten bobų, senių, jaunikių ir vaikų, o vienas kitą tik maigo, tik stumia.

kariuomenės parada

Kartą tokių „šposų“ metu, siauroje vieno miesčiuko gatvėje, susibūrė žmonių krūva. Tuo tarpu nežinia iš ko užsidegė gretimas namas, subruzdavo gaisrininkai, pakilo lermas...

Na ir ką manot? Dėl netvarkingo grūdimo, iš baimės apakę tie žmonės mirštamai užtrypė vieną senukę ir vaiką, o kiek jų išėjo su gerokai išmailytais šonais. Tas pats pas mus darosi stotyse, bažnyčiose, vienu žodžiu, kur tik žmonių bent kiek daugiau susirenka. Todėl kariuomenės tvarkos pasimokę ir namo sugrįžę, stenkitės gerus jos patarimus skiepyti saviškių tarpe.

Trečias jūsų kariškos „kūdikystės“ ištikimas draugas tai **darbštumas**. Kai jūsų tėvai, anksti rytą keldami ir vėlai guldami, purena savuosius dirvonus, taip ir jūs savųjų raumenų, proto neželdykite ir dirbkite — kiek tik įmanydami, kiek sugebėdami...

III.

Dabar žiūrėkit kas iš to bus? Išeis iš kariuomenės viena is metais keli tūkstančiai tokių drausmingų, tvarkingų ir darbščių vyrų, išeis — antrais, ir po sekančios metų dešimties, t. y. tuomet, kai savo praeityje būsime jau gerokai pribrendę, susidarys tų vyrų gera tūkstančių šimtinė...

O „šimtainei“ jau lengva bus tą pat darbštumą ir tvarką įskiepyti mūsų kaimui, miestui, vienu žodžiu, visur, kur tik lietuviškoji skamba dainelė, kur tik lietuvis jaučias lietuviu... Ir kai ateis netikėtas „gaisras“, kai ištiks mūsų kraštą pavojus, kai reikės įtempti visos mūsų jėgos, kiekvienas lengvai ras sau vietą ir gerai atliks jam pavestą darbą.

Kas manęs gerai dar nesuprato, papasakosiu jam štai kokį nuostabų nuotykį.

Visi jūs girdėjot apie du didžiuliu kraštu — Vokietiją ir Rusiją, o kai kas net atsimena apystorį, pypkę betraukiantį vokiečių ir dažnai barzdotą rusą. Ne tik prieš didįjį karą, bet ir dabar rusų šalis laikoma didžiausia ir turtingiausia, o Vokietija, ypač po paskutinio karo, yra kur kas už rusų žemę mažesnė.

Prieš keliolika metų abi tos šalys įsitraukė, kaip žinot, į dideles muštynes: stambesnių rusų pusėn stoji ar tik ne visas pasaulis, o vokiečius palaikė vien bul-

garų ir turkų nedidelės valstybėlės; mat, austrų aš neskaitau, nes jie irgi vokiečiai, bet tik gerokai praskiesti svetimo jems gaivalo.

Šita nelygi kova tęsėsi apie 4-tą metų, ir vokiečiai, žnoma, pralaimėjo. Jų priešai gerokai Vokietiją apkarpė, uždėjo visokių ant jos mokesčių, vienu žodžiu, taip ją nusususino, kad net miela jiems žiūrėti... Rusai visais metais anksčiau nuo kovos atsisakė..

Pigu suprasti, kad šiandien rusai turėtų būti turtingi, galingi ir gyventi ramiai, o vokiečiai skursti ir mardėti. Bet iš tikrųjų virto kitaip: Rusija ir šiandien badauja, jos gyventojai tarp savęs skerdžiasi ir nežino, ko stovėti, o vokiečiai, bra, patylom, patylom — ir skolelės bent kiek išmokėjo, ir naujų namučių prisistatė, ir gyvena — nors ne taip poniškai, kaip prieš karą, bet, kartais, daug geriau, negu jų priešai.

O žinot kodėl taip įvyko? Vien todėl, kad vokiečiai drausmingi, tvarkingi ir pašėlusiai darbštūs. Susirinks jų du trys, papypkiuos, pasitars — ir jau kad stvers darbą, tai iki pačių pamatų. Susirinks jų trisdešimt, šimtas ir tūkstantis — lygiai taip pat ramiai tariasi, tvarkingai, sutartinai dirba ir taupo... Kai bėda — visi kenčia, kai laimė — visi džiaugiasi, bet savojo krašto reikalų niekuomet neužmiršta!

IV.

Vadinas, šiandien, mūsų lapkričio 11-tas metines minėdamas, aš ir norėčiau, vyručiai, visiems jums palinkėti to „vokiško“ patvarumo, kuris juk mūs protėvius kadaise irgi nemažai išgarsino...

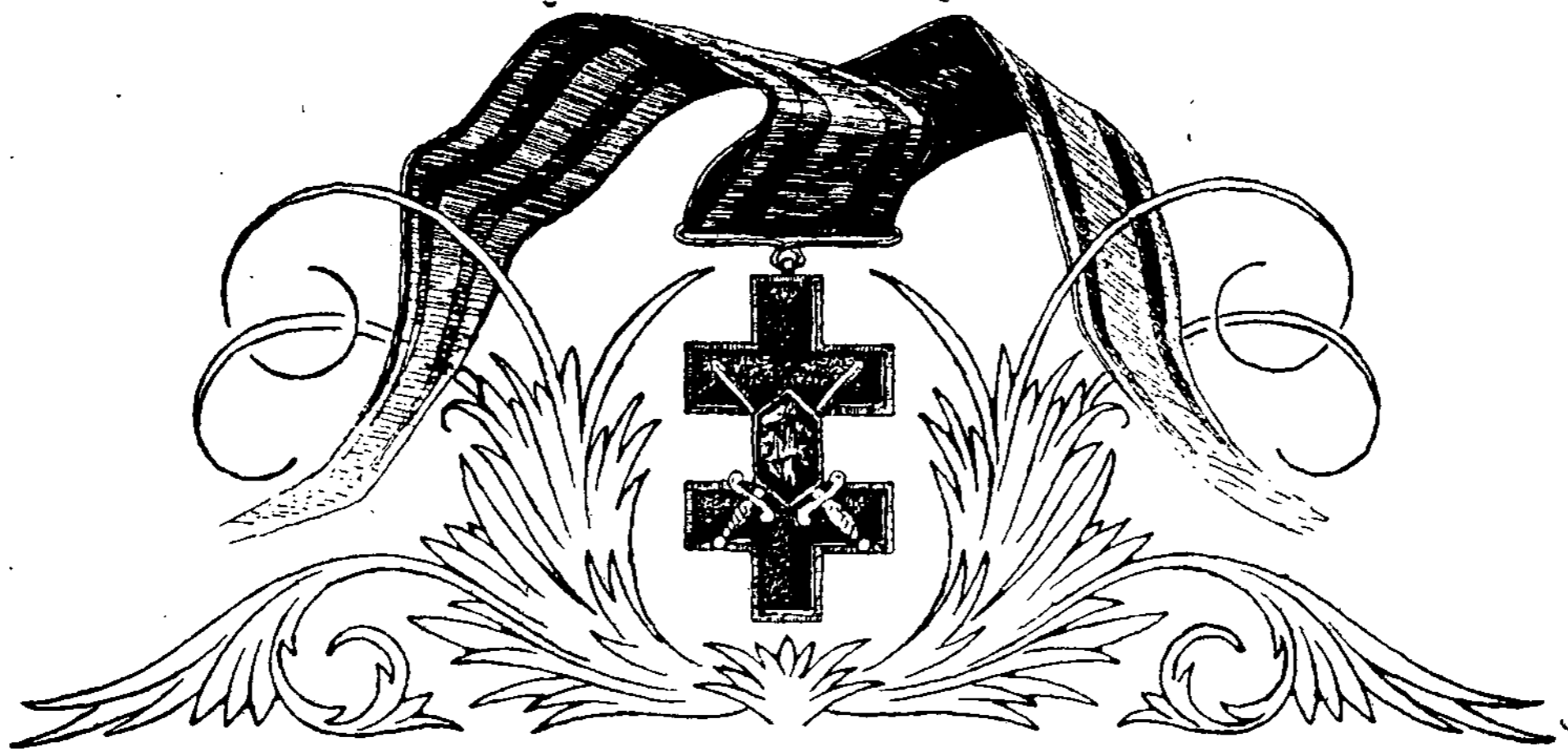
„Kas bus, kas nebus, o lietuvis nepražus!“ sako mūsų patarlė. O aš pridėsiu dar: nepražus tuomet, kai bus ištvermingas, darbštus, o svarbiausia, savojo lizdo laikysis!

Taigi, klausykit — naujokai, senesni kareiviai ir visi mūsų puskarininkiai! Nuo šios dienos — **darban ir tvarkon**, kad pašaliečiai nesakytų — girdi, esame nepribrendę ir savosios nepriklausomybės išlaikyti nemo-kam.

S. Zaskevičius,
ats. gen. št. pulk. leit.

Mūsų šarvuočiai (1920 m.)

Lietuvos kariuomenės ir „Vyties Kryžiaus“ ordeno kavalierių šventė.

Štai praėjo jau vienuolika metų nuo tos datos, kada Lietuvos sostinėje Vilniuje oficiališkai buvo paskelbtas pirmas įsakymas atgijusios Lietuvos kariuomenei. Tai buvo 1918 metų lapkričio mėnesio 23 dieną.

Ši data yra tokia pat svarbi, kaip ir Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo data (1918-II-16 d.), nes jei vasario mėnesio 16 dieną mūsų tautos garbingieji vadai visam pasauliui oficiališkai pareiškė, kad Lietuva yra laisva ir nepriklausoma, tai lapkričio mėn. 23 dieną taip pat oficiališkai buvo padaryta pradžia tai organizuotai jėgai, kuri su ginklu rankose savo krauju tą laisvę ir nepriklausomybę iškojo, apgynė ir iki šiol ją išsaugojo.

Jei 1918 — 19 metais lietuviai nebūtų susirūpinę organizuoti savo kariuomenę, tai dar vargu, ar šiandien būtume laisvi ir nepriklausomi. Neužmirškime, kad šiais laikais ginkluotas kumštis tarptautiškų imtynių arenoje dar labai ir labai daug reiškia.

Todėl mūsų vadų žygis, padarytas 1918 m. lapkričio mėnesio 23 dieną, buvo be galo svarbus, nes nuo jo parėjo visos mūsų Tėvynės likimas.

Organizuojant savo kariuomenę, pirmieji žingsniai buvo be galo sunkūs: visoj Lietuvoj dar viešpatavo žiauri okupantų ranka; jauna ir dar nestipri Lietuvos vyriausybė lėšų neturėjo; ginklų ir apmūdiravimo taip pat nebuvo. Bet pirmieji mūsų kariai savanoriai buvo kupini kitų daug brangesnių turtų: jų širdyse liepsnojo karšta tėvynės meilė, jie buvo pilni pasiryžimo žūt arba laimėti. Ir pasirodė, kad ši jėga buvo stipresnė, negu mūsų priešų ginklai. Tiesa, nelygi kova buvo labai sunki ir kruvina, bet vis dėlto ji pasibaigė lietuvių laimėjimu: vokiečių okupantai grįžo į savo Vaterlandą, raudonoji bolševikų banda pasitraukė Maskvos link, bermontininkai liko sutriuškinti ties Šiauliais ir Radviliškio, Varšuvos ponų ilgi pirštai buvo taip pat apkarpyti, o jei atskirose kautynėse su lenkais, sakysim, ties Širvintais, Giedraičiais ir kitur, mūsų kariuomenė, pašalinės prievartos (Tautų Sąjungos Kontrolės Komisijos) verčiama, negalėjo savo laimėjimo išnaudoti iki galo, ir Lietuvos sostinėje iki šiol dar liko plevėsuoti lenkų erelio vėliava, tai čia jau ne mūsų kariuomenės kaltė: kariuomenė jai duotą uždavinį atliko.

Kruvinos kovos dėl Tėvynės laisvės ir nepriklausomybės negalėjo būti be aukų: daug rinktinių mūsų kariuomenės karininkų ir kareivių paguldė savo galvas kautynių laukuose. Per visas kovas dėl Lietuvos nepriklausomybės buvo užmuštų, o taip pat nuo žaizdų, ligų ir epidemijų mirusių 2.611 karininkų ir kareivių, sužeisti buvo 1.175 kariai, iš jų liko invalidais 154. Štai kiek buvo Lietuvos kariuomenės rinktinių karių, paaukusių savo sveikatą, kraują ir net jaunas gyvybes už Tėvynės nepriklausomybę ir už visų mūsų ir mūsų ainių laisvę ir gerovę. Prie tų didvyrių garbingų kapų visi mes su didžiausia pagarba ir dėkingumu lenkiame savo galvas.

Bet buvo ir kita didvyrių grupė: vieni šios grupės atstovai taip pat paguldė savo galvas kautynėse su Tėvynės priešais, kiti gautų žaizdų randus nešios per visą savo amžių, dar kiti liko ir gyvi ir sveiki, bet visi vienodai liko paženklinti kukliais šešiakampiais kryžiais ir raudonos bei juodos spalvos kaspinais, — tai yra „Vyties Kryžiaus“ ordeno kavalieriai, kautynėse su Lietuvos priešais pasižymėję kariai.

Šių didvyrių nuopelnai Tėvynei taip pat yra dideli. Todėl ir lapkričio mėnesio 23 dieną švenčiama ne tik visos kariuomenės, bet ir „Vyties Kryžiaus“ ordeno kavalierių šventė. Tą dieną mes su didžiausia pagarba minime žuvusius didvyrius, bet kartu gerbiame ir gyvus karžygius, už pasižymėjimus kautynėse apdovanotus „Vyties Kryžiaus“ ordenais.

„Vyties Kryžiaus“ ordeno istorija yra tokia:

Visi žinome, kad mūsų protėviai buvo labai narsūs kariai. Tais laikais ypatingai buvo gerbiami raiteliai, vadinami *vyčiais* arba *vytimis*, nes jie dažniausiai nugalėdavo priešus ir išvydavo juos lauk iš savo žemės. Iš čia ir kilo žodis „Vytis“. Didžiosios Lietuvos kunigaikščiai, norėdami pagerbti savo drąsius kariautojus, Vytį, t. y. raitąjį karį, padarė savo valstybės ženklu. Iš istorijos žinome, kad jau Lietuvos karalius Mindaugas (1240 — 1263), sujungęs atskiras kunigaikštystės ir sukūręs Lietuvos valstybę, bene pirmas pradėjo vartoti Vytį, kaip Lietuvos valstybės ženklą. Vaizduojamo raitelio skyde jau tada buvo žymimas kryžius su dviem lygiagrečiais skersiniais. Toks dvigubas kryžius seno-

vės lietuviams buvo žinomas, kaip nuo nelaimių apsaugojantis ženklas.

Nelaimingos unijos laikais lenkai Lietuvos Vytį buvo pastatę greta savo baltojo erelio; Lietuvai patekus į Rusijos jungą, rusai mūsų Vytį buvo padėję ant savo dvigalvio erelio sparnų. Tačiau nei lenkams, nei rusams nepasisekė išlaikyti mūsų Vytį savo nelaisvėje. Vytis iš jų nagų ištrūko ir vėl vienas, be svetimų erelių, drąsiai veržiasi pirmyn, simboliškai veddamas nepriklausomą Lietuvą į dar šviesesnę ateitį.

1918 — 19 metais vėl atsirado Lietuvoje narsieji kariai, Jos vyčiai. Jų narsumui, išsvermei, drąsai, pasiryžimui ir karštai tėvynės meilei pažymėti Lietuvos vyriausybė 1919 metais buvo įsteigusi karišką ordeną, keturkampį kryžių „Už Tėvynę“. Bet kadangi toks keturkampis kryžius neturėjo nieko bendro su tradiciniu Vyties skydo kryžiumi, todėl Valstybinė Archeologijos Komisija 1919 m. rugpiūčio mėn. 8 dieną prašė vyriausybės šią garbės ženklo formą pakeisti.

1919 m. lapkričio mėn. 26 d. Ministerių Kabinetas nutarė keturkampį kryžių „Už Tėvynę“ pakeisti Vyties skydo šešiakampiu kryžiumi, o 1920 m. vasario mėn. 3 dieną J. E. Pirmojo Lietuvos Valstybės Prezidento A. Smetonos įsakymu kryžius „Už Tėvynę“ buvo pavadintas „Vyties Kryžiumi“.

1927 m. balandžio mėn. 1 d. seimo buvo priimtas „Vyties Kryžiaus“ ordeno įstatymas, o 1927 m. rugpiūčio mėn. 31 d. Respublikos Prezidentas patvir-

tino dabar veikiančią „Vyties Kryžiaus“ ordeno statutą.

„Vyties Kryžiaus“ ordenas yra dviejų rūšių: pirmoji rūšis — su kardais, ir antroji rūšis — be kardų. Pirmosios rūšies „Vyties Kryžiumi“ apdovanojami kariai, tik ypatingi pasižymėję karo metu kautynių lauke; antrąja rūšimi apdovanojami kariai ir civiliai už įvairius karinius pasižymėjimus karo ir taikos metu.

Kiekvienos rūšies „Vyties Kryžiaus“ ordeno yra trys laipsniai; trečiasis laipsnis laikomas žemiausiuoju.

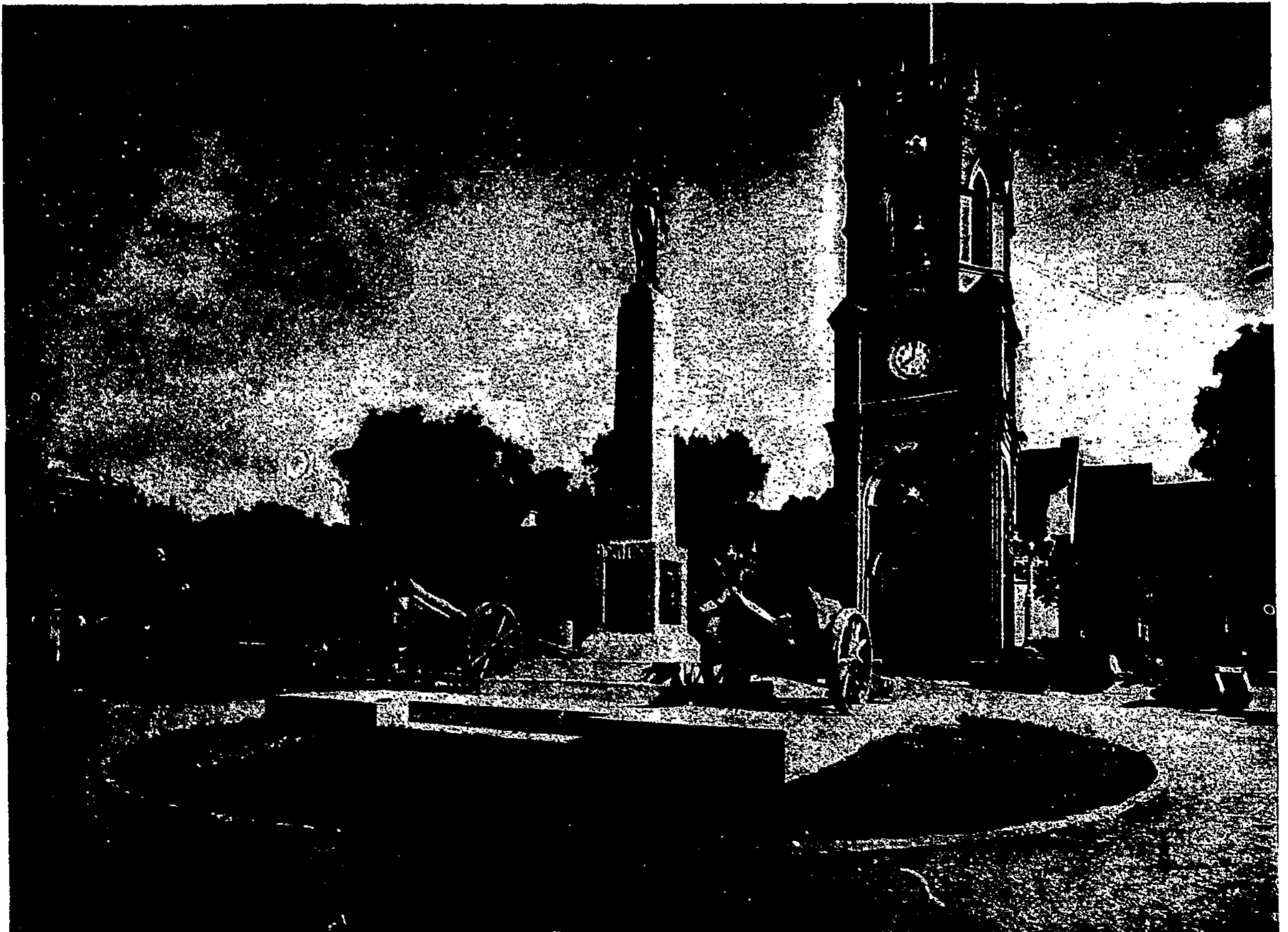
„Vyties Kryžiaus“ ordeni nešioti teisė be teismo niekam negali būti atimta.

Visi „Vyties Kryžiaus“ ordeno kavalieriai turi pirmenybę užimti vietoms valstybės įstaigose, be to jie patys ir jų vaikai visose valstybės ar savivaldybių laikomose mokyklose nuo mokesnio už mokslą yra atleidžiami.

Asmenys, apdovanoti pirmosios rūšies (su kardais) „Vyties Kryžiaus“ ordenu, be tik ką minėtų privilegijų, dar gauna pensijai išstarnauti laiko sutrumpinimą vienais metais už kiekvieną laipsnį, ir turi teisę per visą savo amžių nemokamai gydytis visose valstybės laikomose gydymo įstaigose, jei liga yra karo tarnybos padarinys.

Tokia yra trumpa „Vyties Kryžiaus“ ordeno istorija ir to ordeno kavalierių privilegijos ir teisės.

Per visą laiką nuo Lietuvos nepriklausomybės pradžios ir iki šiol „Vyties Kryžiaus“ ordenu yra apdovanota tiek asmenų:

Karo Muziejus — mūsų karių šventovė. Cia didingai kyla aukštyn jo bokštas ir laisvės statula, prie kurios aplaužytos lenkų patrankos — mūsų karo žygio laimėjimai.

1) Pirmosios rūšies (su kardais) pirmuoju laipsniu J. E. pirmasis ir dabartinis Lietuvos Respublikos Prezidentas Antanas Smetona ir buvęs Kariuomenės Vadas generolas Silvestras Žukauskas; abu šie asmenys yra apdovanoti ir antrais bei trečiais laipsniais.

Antruoju laipsniu apdovanoti 94 asmenys.

Trečiuoju laipsniu 1.346 asmenys.

Pirmosios rūšies „Vyties Kryžiaus“ ordeno pirmąjį numerį yra gavęs buvęs 1-jo pėstininkų D. L. Kung. Gedimino pulko eilinis Juozas Aliulis.

Be to, pirmosios rūšies „Vyties Kryžiaus“ ordenu dar apdovanota 16 svetimšalių: du pirmuoju, šeši antruoju ir aštuoni trečiuoju laipsniu.

2) Antrąja rūšimi (be kardų) apdovanoti: pirmuoju laipsniu vienas asmuo, antruoju laipsniu du asmenys ir trečiuoju laipsniu 108 asmenys.

Be to, dar apdovanoti svetimšaliai: 37 asmenys antruoju ir 29 trečiuoju laipsniu.

Kaip matome iš tų žinių, „Vyties Kryžiaus“ ordeno kavalierių turime gan gražų būrelį.

Dabar turime jau kelerių metų gražią tradiciją, kad lapkričio mėnesio 23 dieną, be kariuomenės metinių sukaktuvių, švenčiama dar ir „Vyties Kryžiaus“ ordeno kavalierių šventė. Tokia tradicija yra be galo graži ir garbinga.

Todėl šiandien, minėdami jau vienuolika praėjusių metų nuo tos dienos, kada buvo išleistas pirmas istoriškas dokumentas, oficiališkai davęs pradžią mūsų kariuomenei, su didžiausiu susikaupimu ir pagarpa paminėkime žuvusius didvyrius, o taip pat pagerbkime ir „Vyties Kryžiaus“ ordeno kavalierius, švenčiančius metinę savo Ordenu šventę.

Mjr. St. Raštikis.

Lietuvio malda.

Tėvynė mano mylimoji,
Šaukei tu gelbėti mane, —
Ir aš ėjau kardu rankoje,
Matydamas parblokštą tave.

Ėjau pametęs arklą seną,
„Sudiev“ pasakęs tik namams,
Ėjau, kur karas brolius gena
Ir laisvę lemia lietuviams.

(Nežinomo autoriaus).

Mūsų žygiai.

Mūsų žygiai, mūsų šuoliai
Vilnius atkariauti.
Ginklą ruošti laikas uoliai,
Gana tinginiauti.

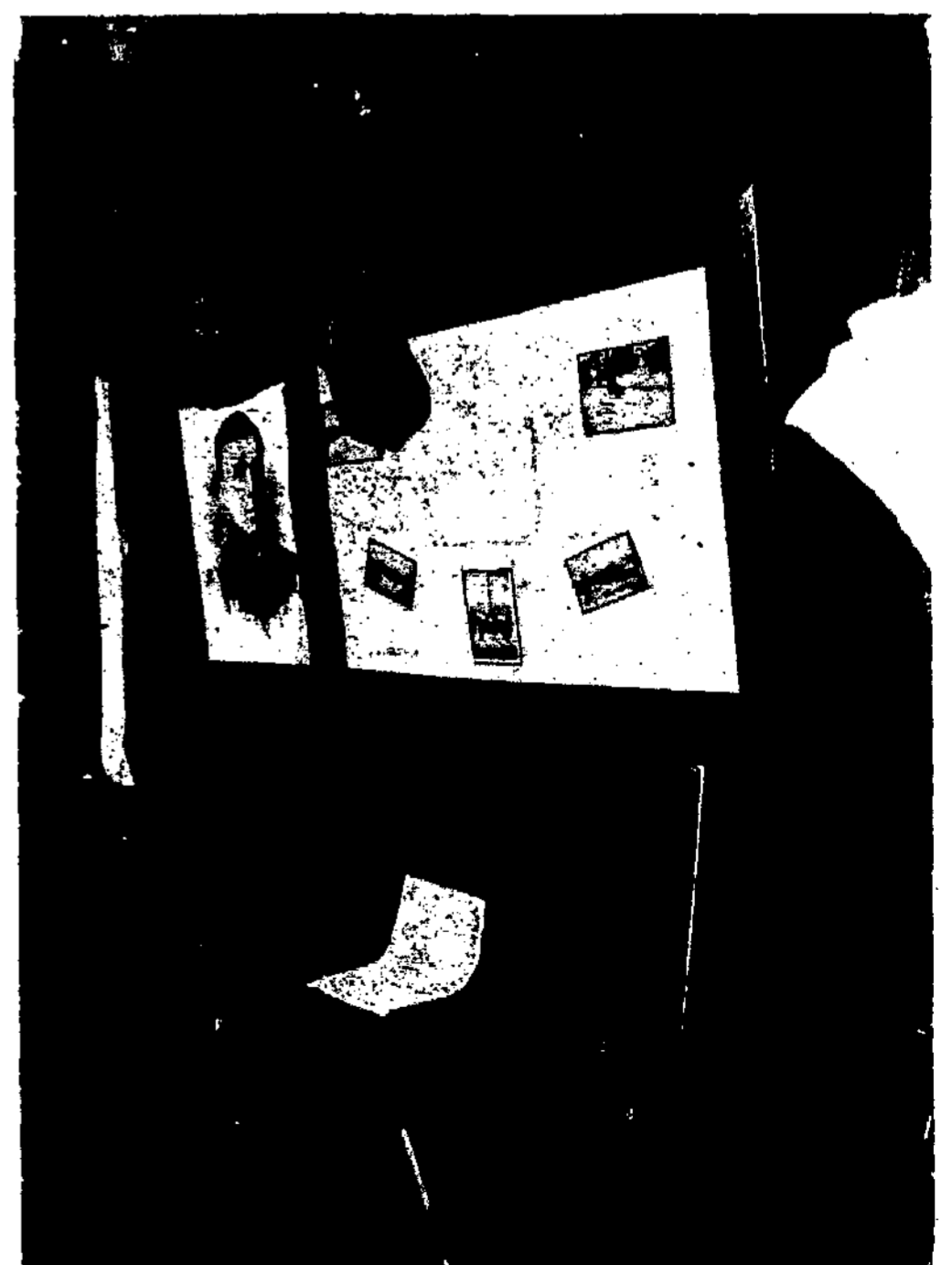
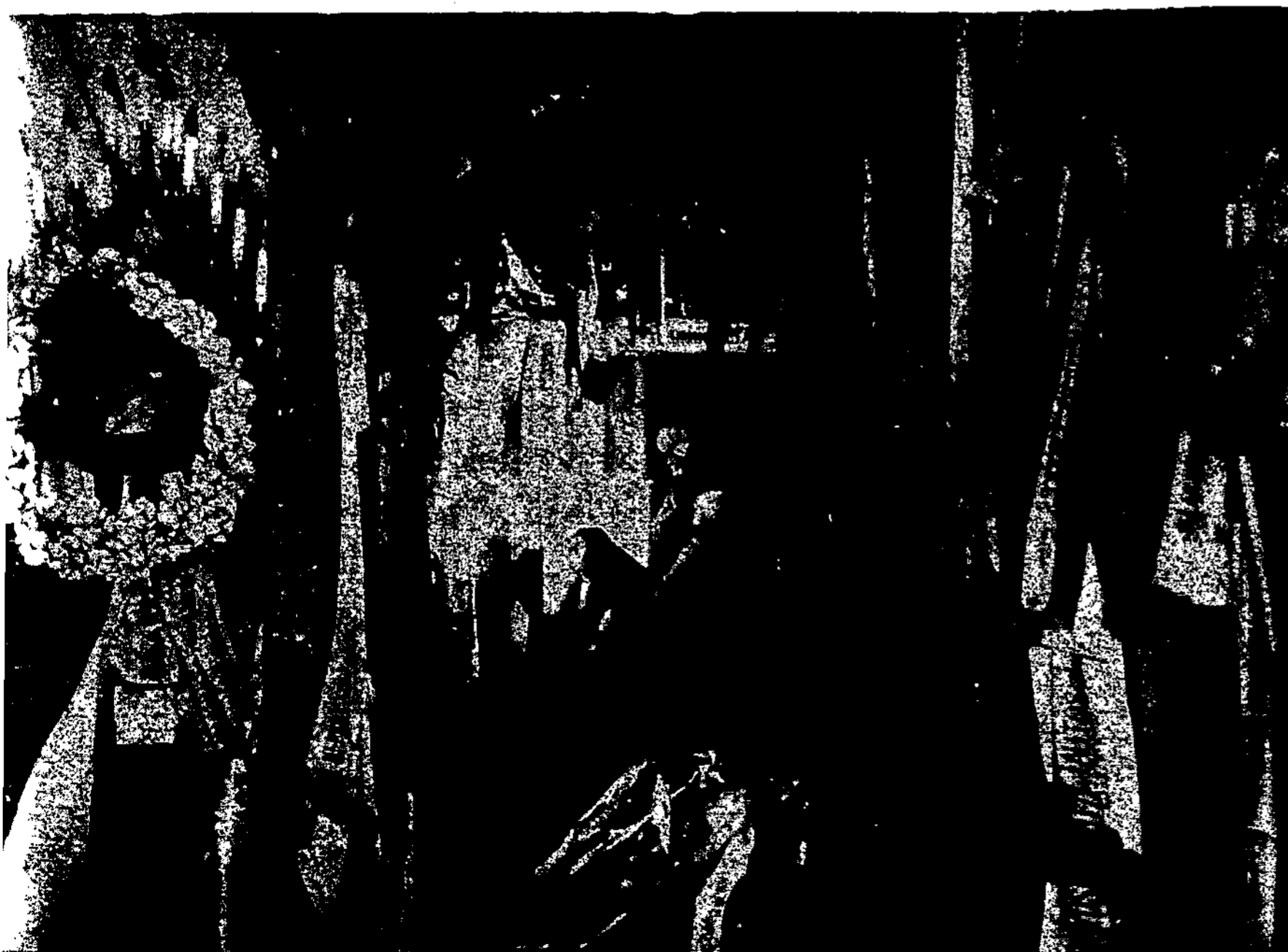
Mūsų kardai kieto plieno
Aštriai išgalastas
Ir krūtinės karštos, jaunos
Kovoj išbandytos.

Sėsk ant žirgo ir į Vilnių
Jok, kariūne mielas!
Ten tavųjų svajonėlių
Vainikuotas galas.

Vėjas ūžia, lietus pliauškia,
Rudens blogas oras,
Paneriuos šimtbalsis kaukia —
Skriaudžia lenkas, ten nedoras.

Mūsų žygiai, mūsų šuoliai
Lenkus numalšinti,
Kur vaitoja sesės, broliai
Vargų nukankinti.

Sniegius.

Tėvynės aukų skyrius Karo Muziejuje. Gražiausi garbės vainikai, šilko kaspiniai kilniais vardaais ir obalsiais išrašyti

Liudas Gira.

M. Mažeika.

Lygiuok, lietuvi!

Rikiuojas priešai. Lygiuok, lietuvi!
Stipriau suglausk da savo gretas
Ne paprasta čia „kova už būvį“:
Rytoj mus laukia ne tas, ne tas!

Mes budim Laisvės šventoj sargyboj.
Dėl jos gal stosim ryt jau ugnin.
Perpus pavojaus tiems, kur susgribo
Laiku į priešą žengti pirmyn!

Mes esam žemės savos gynėjai —
Kiekvienas mūsų — Laisvės karys.
Lietuvio ranką ilgai minėja —
Kas tik jį pulti drįso ar drįs.

Pilis stipriausias laikai suardo,
Didžiausių miestų dildo žymes.
Lietuvio kario garbingą vardą
Palikti amžiam turime mes.

Tegu pasaulis tik kovon trimitai,
Pirmieji šūviai sutrata lai —
Pajus tai priešai, pajus pirmi tai,
Ir pagailės gal, bet per vėlai...

Kai paprašysim mes neprašytą
Apleisti svečią mūsų namus —
Pasigailės jis, vai, dieną šitą
Pakėlęs savo ginklą prieš mus.

15. XI. 29.

Kas gins tėvynę

Kas nelaimėj gins tėvynę,
Jei ne ranka geležinė:
Išbandyta kovose?
Kas dabos jos laisvės dalią,

Jei ne karžygio dvasia?

Ilgą amžių vergu buvęs,
Atsibudo jau lietuvis,
Kupinas džiaugsmo ir vilties...
O jo žygis, kaip jaunystė,
Eiti saulėn ir neklysti,
Skinant žiedus išminties!

Nežinojo vargo, bailės
Karžygių narsiųjų eilės,
Atgijimo takuose:
Nugalėjo audrą, vėjus,
Gan didžias aukas sudėję
Kruvinuose laukuose.

Suskambėjus kardo plienui,
Karžygiai visi lig vienas,
Sujudėjo, kaip audra;
Ir per kruvinąją puotą
Jie mus vedė iš už griovių
Ten, kur juokėsi aušra.

Ei, drąsuoliai, prometėjai,
Jūs naujų dienų skelbėjai,
Mūsų krašto milžinai!
Jūs pirmi iš miego kėlę
Atgaivinat tėviškėlę,
Kad ji džiaugtųs amžinai.

Garbė jiems!

„Niekad neišnyks tie, kurie
žuva kariaudami už teisybę...
Nors ir jų kraujas apšlak-
stys budelio kirvi, nors ir
jų galvos džiūs saulėje,
jų kūnai slysos ant miesto
vartų ar pilies sienų, — b t
jų dvasios gyvens AMŽINAI...
(Iš Bairono poezijos).

Taip kalba mums žmonijos pranašai, dainuoja dainiai, tą tikime ir mes patys. Tik pasiaukojimas dėl išsvajotų idealų, pasiryžimas ir visiškas savęs išsižadėjimas, siekiant kilnius tikslus, gimdo ir plečia tuos dvasios slėpinius, kurie daro žmogų nemirštamam, kurie jo sielos virpėjimus paslaptinai perduoda tūkstančiams pasekėjų, uždegdami juose pasiryžimą.

Prie tokių sielos gaivintojų mūsų kariuomenė priskaito savo eilių pirmas ir vėlybesnes aukas, kurios, savęs išsižadėdamos, skiepijo kariuomenei pasiryžimą ir pasiaukojimą. Jų priekyje eina amžino atminimo karininkas Antanas Juozapavičius, karužas Sidaravičius, kareiviai Povilas Lukšys, Pranas Eimutis ir daug kitų pasiryžėlių, kurių vardus minės dėkingi ainiai. Tų aukų kraujas apšlakstė „budelio kirvi“, tačiau jų nemirštančioji dvasia atgijo

tūkstančiuose Lietuvos sūnų, kurie, susispietę į pirmuosius mūsų kariuomenės būrius, nepabūgo priešui atstatyti krūtinę.

Atsidavimo auka.

1918 m. Vilniuje: Kažin kuriame bažnyčios bokšte laikrodis muša pirmą valandą. Aplink tylu, ramu, tik Jurgio prospekto 23 nr. negęsta žiburiai, nesiliauja plaktukai plakę. Kas dedas? O štai kas. Iš čia, tik aušrai išaušus, rengiasi išeiti pirmas lietuvių pulkas. Eis jis į Alytų, kad iš ten, jau padidėjęs, išaugęs, priešui kelią pastotų į tėvynę. Tai savanoriai. Jie ir nenurimsta šianakt. Čia dirbama, rišama ir kalama, kad žygis būtų laiku pradėtas. Ir nieks iš savanorių nemiega. Visi prie darbo, visi džiaugiasi, kad ten, Dzūkijoje, galima bus galingiau sušukti, plačiau užsimoti ir tiek sutvirtėti, kad tai jau visi priešai pajustų. Tokios viltys galvose sukas. Tik vienas visiems rūpi, kad tariamojo pulko izde iš viso tėra apie 200 markių. Tai iš kur gausi žygiui išteklius, už ką pirksi ginklą?

Jurgio prospektu skubiai žengia baltomis sniegėmis aplipęs vyras. Priėjęs, drąsiai beldžiasi į 23 nr. duris. „Kas ten? — klausimas iš vidaus. — Juozapavičius, išileiskite!“ — atsako atėjusis. Įleidžiamas. Matyt, pavargęs, nes įėjęs, niekeno neprašomas, drimba ant užkaltos dėžės. — „Sveikinu ir pavydžiu jums. Vykstat darbą dirbti, o mes dar čia

Karių teatro darbai

(1919-XI-18 — 1929. XI. 18).

Mūsų kariuomenėje nuolat eina didis ir be galo įvairus darbas. Kariuomenė, ypač taikos metu, yra ne tik tautos kariško parengimo mokykla. Kariai, be tiesioginių savo karo tarnybos uždavinių, dirba taip pat ir labai įvairių kultūrinių darbų, nes čia gyvai rūpinamasi tarp kitko švietimo ir meno kultūros reikalais. Tos rūšies darbas kariams tenka dirbti daugiausia netarnybos metu.

Jau senai visų dėmesį kreipia viena ypatinga netatini kariška įstaiga, kuri verčiasi pati iš savęs ir yra plačiai žinoma ne tik kariuomenėje, bet ir visoje Lietuvoje. Tai yra pulk. leit. Vlado Braziulevičiaus įkūrtasai ir ligi šiol jo vadovaujamas karių teatras. Jį labai gražiai apibūdino įžymus teatro kritikas (Vikt. Pr.): „Vienintelis Lietuvoje teatras, kuris faktiškai niekad neatidaro ir neuždaro sezono, — tai Vl. Braziulevičiaus karių teatras. Jis dirba be perstogės, nesudėdamas rankų. Tur būt todėl, kad ir pati aplinka, kur svarbiausia karių teatras skleidžia savo kultūrinį darbą, savo esme yra irgi „be sezono“: armija nežino poilsio. Armija niekuomet nenutraukia savo muštos ir nesiskiria su šautuvu: dieną jis jų rankose, naktį — gale galvų. Ir sapnuose ir tikrumoje. Vadinasi, jai daugiau, negu kam kitam, reikia mokamai atgaivinti sielą, kad pajavintų ir palengvintų be galo sunkius kariškus darbus. Karių teatras — pati kariuomenės skeveldra, jam artimi kareivių masės troškimai. Dėl to, kad karių teatras noroms ir atsidėjęs atlieka savo didilį ir garbingą darbą“.

Minimas teatras įsteigtas 1919 m. lapkričio 18 dieną. Nuo pat pradžios ligi šios dienos plk. ltn. Bra-

ziulevičius buvo šio teatro vadovas ir kartu režisierius. Sudaręs scenos mėgėjų karių kuopelę (apie 20 žm.), pirmiausia uoliai rengė ją scenos darbui ir tik po to ryžosi viešai išeiti į sceną. Pirmas vaidinimas įvyko 1920 m. balandžio 6 d. — pastatyta Čechovo 1 veiksmo komedija „Jaunikis“.

Darbas visada ėjo labai sunkiose sąlygose. Neturėta nei savo nuolatinio būsto, nei pakankamai lėšų. Kuopelės sudėtis dažnai keisdavosi. Bet vis tik tai buvo dirbama su nepaprasta energija ir pasiaukojimu.

Šis teatras nuo pat pradžios veikė buvusiam Kauno įgulos karių klūbe (pirma dabartiniuose muzikos mokyklos rūmuose, Maironio g-vė, vėliau dabartinės karininkų ramovės būste). Pradžioje neturėta pakankamai scenai įrengti reikalingų daiktų. 1920 m. į Kauną buvo atvykusi viena įžymi prancūzė, kuri buvo tiek sužavėta karių klūbu, kad net buvo pažadėjusi atsiųsti klūbui 16 vagonų įvairių dovanų, kaip ir kitų įvairių valstybių panašioms įstaigoms. Bet vėliau patirta, kad tasai skirtas karių klūbui turtas ėjo pro Varšuvą... Matyt, nesurado kelio į Lietuvą... („Mūsų Žinyno“ nr. 13, pusl. 142).

Per pirmus savo gyvavimo metus karių teatras pastatė 100 spektaklių, iš jų 29 nemokamai. Šių spektaklių žiūrėjo apie 9000 karių (maždaug po 300 žm. kiekvieną kartą). Keleto spektaklių pelnas buvo paskirtas kareivių švietimo reikalams.

Šis teatras pirmas Lietuvoje pradėjo statyti operetes.

1921 m. spalio 28 d. šis teatras, minėdamas savo gyvavimo 2 metų sukaktuvę, pastatė operetes „Consilium facultatis“ ir „Kuprotas oželis“. Buvo atsi-

rūdsime ir ginčysimės dėl „pagonų“. Na, ką gi daryti. Bet nujaučiu, kad vėlai ar anksti, o aš vis dėlto vėl atsidursiu jūsų tarpe.”

— Bet klausykite, ar žinote, kas čia mane atvarė?

— Na, na, klausome! —

— Dieną pripuolamai sužinojau, kad jūs be pinigų. Ar ligi vakaro reikalai nepasitaisė?

— Nė kiek. Turėjome pinigus gauti, bet formalumų nesusėjom atlikti, ir išdininkas nedavė.

— Tai kaip gi bus? Šitas klausimas mane ir iš lovės išvarė. Ką veiksime be pinigų?

— Kalėdosime, ir bus.

— Taip, bet jūs ne kalėdoti vykstat. Jau ryt turėsite savanorius. Kas čia daryti?

— Tiekimo skyriaus išdininkas pinigus turi.

— Ūkio vedėjas su manim pas jį!

Išėjo.

Eina gatvėmis, bėga skersgatviais, o baltosios snaigės lipdo jiems akis. Per tirštas snaiges vokiečių patruliai nežiūri nakties keleivių ir jie laimingai praeina Aušros Vartus, praeina dar vieną, kitą gatvelę ir, pagaliau, atsiduria ant girgždančių laiptų. Štai lipa jie aukštyn ir beldžiasi į duris.

— Kad nors būtų namie.

Už durų girdėtis žingsniai ir balsas: „Kas ten?“

— Juozapavičius, isileiskit greičiau: skubus reikalas.

Sugirgžda raktas, ir keleiviai jau mažam kambarėlyje.

— Kiek turite izde pinigų?

— 200 000.

— Dieną pirmam pulkui neišdavėt, tai eisime, išduosit dabar.

— Be įsakymo negaliu, — mėgina protestuoti nusigandęs išdininkas.

— Kalbu krašto apsaugos ministerio vardu ir imu pats visą atsakomybę. Pinigai turi būti išduoti. Pulkui liko tik trys valandos laiko.

— Turiu čia prie savęs 30.000 markių; gal jiems kol kas šitų pakaktų.

— Duokit šituos.

Išdininkas iš po pagalvio traukia ir skaito pinigus, karininkas Juozapavičius rašo paaišpinimą, o I-jo pėst. lietuvių pulko ūkio vedėjas — laikinąjį kvitą. Taip buvo atlikta šitoji kariuomenei nepaprasta pinigų operacija. Kelioms minutėms praėjus, ūkio vedėjas, karininko Juozapavičiaus lydymas, su pinigais jau grįžo tomis pat gatvelėmis, kuriomis atvyko pas išdininką. Ėjo jiedu su revolveriais rankose, vengdami susitikti su vokiečių patruliais, ir laimė juos išvedė. Pulkas iš sunkios padėties liko išgelbėtas. Taip, karin. Juozapavičiaus rūpestingumo ir pasiryžimo dėka, karo aplinkybėse ir nakties metu buvo pagabenta toji istoriška pinigų suma, kuri pulko pi-

Pik. ltn. Baziulevičius, karių teatro įsteigėjas, vadovas ir režisierius.

Dešinėje: Karių teatras kelionėje (ulonų pulke, ties kar. ramove)

lankę ir aukšti kariuomenės viršininkai su krašto apsaugos ministeriu. Per tuos du metus pastatyta 188 spektakliai, iš kurių 45 buvo pastatyti vien kariuomenės nemokamai. 1921 metais karių teatras pradėjo lankyti pafrontės miesteliuose stovinčias kariuomenės dalis. Vieno spektaklio žiūrėjo net 3000 žmonių! Kitų vaidinimų pafrontėje žiūrėdavo po 1000 — 1500 žm. Kartą buvo vaidinama tiesiog miške.

Neiškenčiu nepaminėjęs, kad per karą su lenkais į kariuomenę savanoriais buvo įstoję įžymūs mūsų dainininkai Kipras Petrauskas ir Ant. Sodeika, kompozitorius St. Šimkus ir poetas K. Binkis. Pirmieji trys važinėjo pafrontėje ir surengdavo kariuomenės koncertus. Betarnaudamas 3-me dragūnų Geležinio Vilko pulke, Binkis sukūrė nemirštamą ir visų taip

mėgiamą Geležinio Vilko maršą, o Šimkus tuojuo sukūrė jam motyvą ir dar, „O, Lietuvos kareivėliai“.

1925 m. karių teatras pradėjo statyti Ostrovskio veikalus. Tą žygį ir visuomenė įvertino, nes Ostrovskio veikaluose vaizduojamos baurios ydos, kurių paveldėjo iš rusų ir lietuvių visuomenės dalis. Su tokiomis ydomis neįstengia kovoti nei įstatymai, nei teismai, nei spauda. Šiuo atžvilgiu didelės įtakos visuomenei daro teatras, kuris taiso visuomenės gyvenime pasireiškiančius blogumus. Net mūsų civilinė spauda su pasitenkinimu pažymėjo ir pasveikino karių teatro žingsnį ta kryptimi. Tai buvo karių teatro nuopelnas, kad pradėjo kiek jaudinti ir žadinti visuomenės sąžinę.

Karių teatras pirmas po didžiojo karo pradėjo

nigų žurnale įrašyta kaip išgauta 1918 metų gruodžio mėn. 17 d. Kada kiti, šaltoms snaigėms krintant, saldžiai miegojo sapnų vystykluos, karininkas Juozapavičius, rūpesčio slegiamas, klajojo po senąjį Vilnių.

Likimas atveda ir jį į Alytų. Jau jisai vadovauja beaugančiam pulkui, kurio dalys stovėjo prieš rusus bare.

1919 m. vasario mėn. 11 d. Neramūs gandai iš rytų plaukia. Rusai stiprina jėgas ir atvirai ruošiasi Alytų pulti. Pranešimai į štabą plaukia, bet jisai vien jais nesitenkina: „Aš turiu pats išaiškinti padėtį... Vakarą prieblandoje reikalauja arklio ir su karininku Musteikiu rengiasi į barą joti. Bet „Žarija“, taip vadinosi jo gražuolė kumelaitė, jam į balną sėdant, staiga stoja piestu, paslysta ant ledo ir visu sunkumu griūva aukštelninka. Keletą žingsnių į šalį nulėkęs, jisai drimba ant žemės. Prišokau, ke-liu... Iis visas pastyręs. Bet tai tik minutei. Netrukus sunkiai atsidusta, atsistoja ir vėl reikalauja arklio. Įkalbinėju pasilsėt, neįjoti. Karininkas Musteikis sutinka pats viską atlikti, pasižada parvežti tiksliausių žinių, bet veltui.

„Negaliu. turiu šiandien ir pats viską patirti.“ Ir prisilaikydamas ranka skaudančią krūtinę, išjojo ten, iš kur atgyjančiai Lietuvai savo iltis rodė naujoji rusų šmėkla.

Mačiau jį kitą rytą. Besikalbėdamas su manim, jisai nusikosėjo ir tartum susigėdinęs, skubiai ėmė glamžyti nosinę, kurioje pastebėjau kraują — vakarykščio puolimo išdavus. Jis nesiskundė.

Vasario mėn. 12 d. išvakarėse rusai pradeda veržtis Alytaus link. Padėtis kas valandą rimtėja, ypač kad pulkui trūksta šautuvų, trūksta ir šovinių. Laukiamas iš Kauno transportas. Apie 20 val. ginklai parvežti. Paskubomis perginkluojama paspartis ir susodinta į roges siunčiama pagalba. Bet žinios kaskart neramesnės, ryšiai pradeda irti. Yra gandų, kad mūsų dalys, netekę šovinių, pradeda trauktis. Pulko vadas karininkas Juozapavičius neatsitraukia nuo telefono.

— Likis mano vietoje ir būk prie telefono, — paveda jisai savo štabo viršininkui karininkui Čaplui. — Aš joju patikrinti, kas dedas.

Išjojo.

Ką jis ten veikė, gal kada nors valandėlę laiko suradę papasakos apie tai tie asmens, su kuriais tame kovos lauke jisai petys į petį stojo. Aš jį dar kartą, ir tai jau paskutinį, pamačiau didžiausio susijaudinimo metu, mūsų visoms viltims pražuvus.

Kaskart neramiau. Jau šūviai krinta arti mūsų, o jo vis nėra. Gaunam įsakymą trauktis Marijampolės link. Įsakymą duoda jau pulko vado pavaduotojas. Žengiam palikę sandėlyje 333 šautuvus. Iš-

statyti originalius lietuviškus veikalus, pradėdamas Žvirgždės (p. Steponaitienės) 4 v. drama „Talka“. Kaip tik tai po to įvykio atsiranda Čiurlionienės „Aušros sūnūs“, Tarvydo „Per audrą“ ir pagarsėję P. Vaičiūno dramos veikalai.

1927 m. išvien su „Gabijos“ choru karių teatras pastatė K. Strazdo „Lietuviškas vestuves“, kurias Braziulevičius surežisavo ir pritaikė scenai. Taigi, karių teatras pirmas palietė ir tautiškąjį mūsų liaudies meną. Be to, jis pirmą kartą Lietuvoje pradėjo statyti radiospektaklius (1927 m. kovo 4 d.). Tą žygį nuoširdžiai pagyrė kariška ir civilinė spauda. Ta naujenybė liko labai patenkinta Lietuvos visuomenė ir net lenkų pavergtieji mūsų broliai. Per radio bangas buvo perduodami patriotiški scenos veikalai, kuriuose tarp kitko skleidžiama Vilniaus vadavimo idėja.

Karių teatras yra pats seniausias nepriklausomoje Lietuvoje ir, be to, kaip matome, pirmas palietė ir pradėjo daugelį naujų Lietuvoje meno sričių. Tai vis buvo nelengvas darbas.

Karių teatro vaidintojais per tą dešimtmetį buvo ar tebėra šie svarbesnieji asmenys: pulkininkai leitenantai—Braziulevičius, P. Pundzevičius (Petliukas) ir Lanskaronskis, karininkai — B. Bobelis, Ališauskas, Gedmontas, Dagys, Šepetys, Briedis, puskarininkiai — Zauka, Staugaitis, Pratkus, p. Katelė, mokytojas Busilas, p.p. Žalinkevičaitė - Petrauskienė, Grikevičiūtė, Gedeikienė, Tumėnienė, Lukšienė, Kušaliauskaitė ir k. Per visą dešimtmetį p. Grikevičiūtė suvaidino 278 kartus, p. Gaučytė — 219 kartų, Bobelis — 194 k., Tumėnienė — 186 k., Gedmontas — 184, p. Kušaliauskaitė — 124, Lukšienė — 110 ir t. t. Iš viso artistų ir mokinių (neskaitant choro ir orkestro) per dešimtmetį buvo per 200 asmenų.

Karių teatro buvo statomi veikalai šių autorių:

Braziulevičius, Čiurlionienė - Kymantaitė, Gaigalas, L. Gira, Paringietis, Petliukas, M. Petrauskas, Vaižgantas, Vienuolis, Vidūnas, Žvirgždė, Baluckis, Čechovas, Fredro, Ostrovskis, Rainis ir k.

Veikalų vaidinta — 45. Iš to skaičiaus originalių — 18, verstinių — 27. Iš 45 veikalų: tragedijų — 1, dramų — 6, komedijų — 14, farsų — 2, operečių — 5, įvairių kitų — 17.

Per dešimtmetį vaidinimų buvo iš viso 439: 1920 metais — 55 vaidin., 1921 m. — 87, 1922 m. — 61, 1923 m. — 18, 1924 m. — 28, 1925 m. — 41, 1926 m. — 34, 1927 m. — 31, 1928 m. — 55 ir 1929 m. — 29. Kareiviams (Kaune ir provincijoje) dykai vaidinta — 124 kartus. Kareiviams nemokamai, kai karių teatrui buvo atlyginama iš kitų šaltinių — 80 kartų, kareiviams papiginta kaina — 46 k., darbininkams dykai — 5 k., moksleiviams papiginta kaina — 6 k., labdarinių organizacijoms — 9 k., per įvairias iškilmes be atlyginimo — 12 k., radiofone dykai — 9 k., radiofone už atlyginimą — 15 k., visuomenei — 128 k., karininkų ramovėje — 5 k. Be tų 439 vaidinimų, koncertų buvo surengta 30 k.

Buvo vaidinama įvairiuose Lietuvos miestuose: Kaune — 335 kartus, Vilkmėgėje — 16 k., Alytuje — 14 k., Marijampolėje — 10 k., Vilkaviškyje — 3 k., Šiauliuose — 7 k., Kėdainiuose — 7 k., Klaipėdoje — 5 k., Panevėžyje — 5 k., Radviliškyje — 5 k., Žiežmariuose — 2 k., Žasliuose — 2 k., Šėtoje — 2 k., Kybartuose — 2 k., Tauragėje — 1 k., Kaišiadoryse — 1 k., Utėnoje — 1 k., Šilutėje — 1 k. ir t. t. Kaip matome, karių teatro veikimo ribos — visa Lietuva.

Pulk. ltn. Braziulevičius yra senas artistas ir sumanus, gabus režisierius. Jis yra šio teatro siela ir nenuilstantis jo vadovas. Jam teko ir vis dar tenka dirbti labai sunkiose aplinkybėse, dažnai besikeičiant karių teatro trupės nariams, kurių absoliutinis dau-

vežti jų neturime kuo. Dar nesuspėjam nuo štabo atsitolinti, o čia prieš mus, kiek arkliai įkabina, atleikia jisai ir karininkas Musteikis. Abu išblyškę, nuvargę, bet jis kažin koks nežmoniškas: akys dega, siela verda, tartum čia jau turi sudegti. Kuo išaiškinti tą nuėjimą, aš ir pats nežinau, tačiau jį šitoki išvydęs, aš jau tikėjau, kad jisai iš čia neišeis.

Sustojo prieš mus.

— Ar viską vežatės? — užklausė nervingai.

— Tik pinigų. Lieka šautuvai ir žiūronai.

— Nepaliksim. Turime juos išvežti!

— Ponas vade, nėra kuo ir jau nėra laiko — toks likimas.

— Skubiai per tiltą! sugriebkit porą vežimų ir varykit čia pas mane. Aš šautuvų jiems nepaliksiu. Nebeatmenu, kas metėsi tą įsakymą pildyti.

Jau vėlu. Karininkas Čaplikas pakartođamas įrodinėja: jau mus baigia supti. Štai jau šaudo iš Pontonų kareivinių.

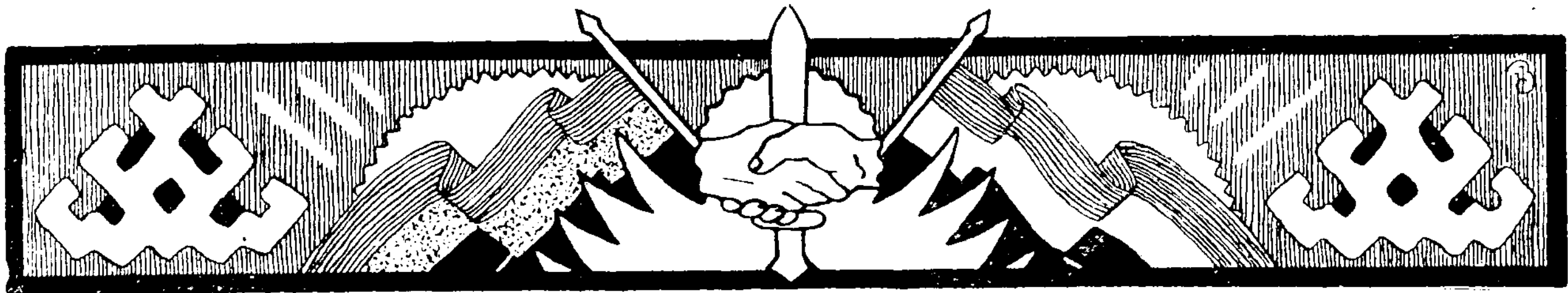
— Tamsta vyk prie besitraukiančių dalių. Skubiai važiuokit su pinigais! Pirmyn! — Ir mostelėjęs ranka kar. Juozapavičius nukėlė prie sandėlio su šautuvais. O aplink jau virė ugnis. Jo gyvo daugiau nebemačiau. Jis krito ant Nemuno tilto, tur būt, prie tų pat šautuvų, kuriuos buvo pasiryžęs priešui nepalikti. Tai įvyko 1919 metų vasario mėn. 13 d. 6—7 val. per pirmąjį pulko kovos krikštą.

Kaino auka.

Tų pat įvykių tąsoje, tik jau kitą naktį, žūsta ir kitas vyresniųjų 1 p. pulko savanorių. Karo valdininkas Petras Ruzga su pulko likučiais traukėsi Marijampolėn. O tuo pat metu, kai vieni Lietuvos sūnūs, gyvybės nesigailėdami, ryžosi visos tautos teises ginti, kiti, verguvėje prasmege ir saldžių veidmainiškų žodžių apsvaiginti, dėl jiems patiems nežinomų tikslų, ginklu rankose pastojo pirmiesiems kelią. O kas yra žiauresnis už išsigimusį ir tautybės jausmų netekusį vergą. Vietos bolševikai, sužinoję apie smogtą pulkui skaudų smūgį, kaip kurmiai išlindo iš savo urvų Kaino darbą atlikti. Jie trauko ir ardo telegrafo ir telefono ryšius, gadina tiltus, o miške lyje tarp Krosnos ir Liudvinavo puola ir patį pulką, teisingiau pasakius, puola vežimus, kuriuose vežami 24 valandu kovoje išvarginti pulko likučiai. Į šitų „tautiečių“ rankas su keleta kitų karininkų patenka ir karo valdininkas Ruzga.

— Vyrai, granatų! — sušunka jis į eigulio pirkele įvestas ir šviesoje pamatęs savo naujus priešus. Bet granatų nesulaukė. Lietuvio Kaino paleista į kaktą kulka pakirto jo gyvybę. Jis parkrito, ap-laistydamas žemę savo krauju.

P. I. B.

Ryšių bataliono 10-ties metų dainų gyvavimo sukaktuvės.

Maža atsiras žmonių, kurie nebūtų girdėję karių gražių dainų. Nes kariai kiekvieną atliekamą valandėlę sunaudoja savo brangiai dainai. Kariai dainą yra pamilę ir su ja niekuomet nenori skirtis.

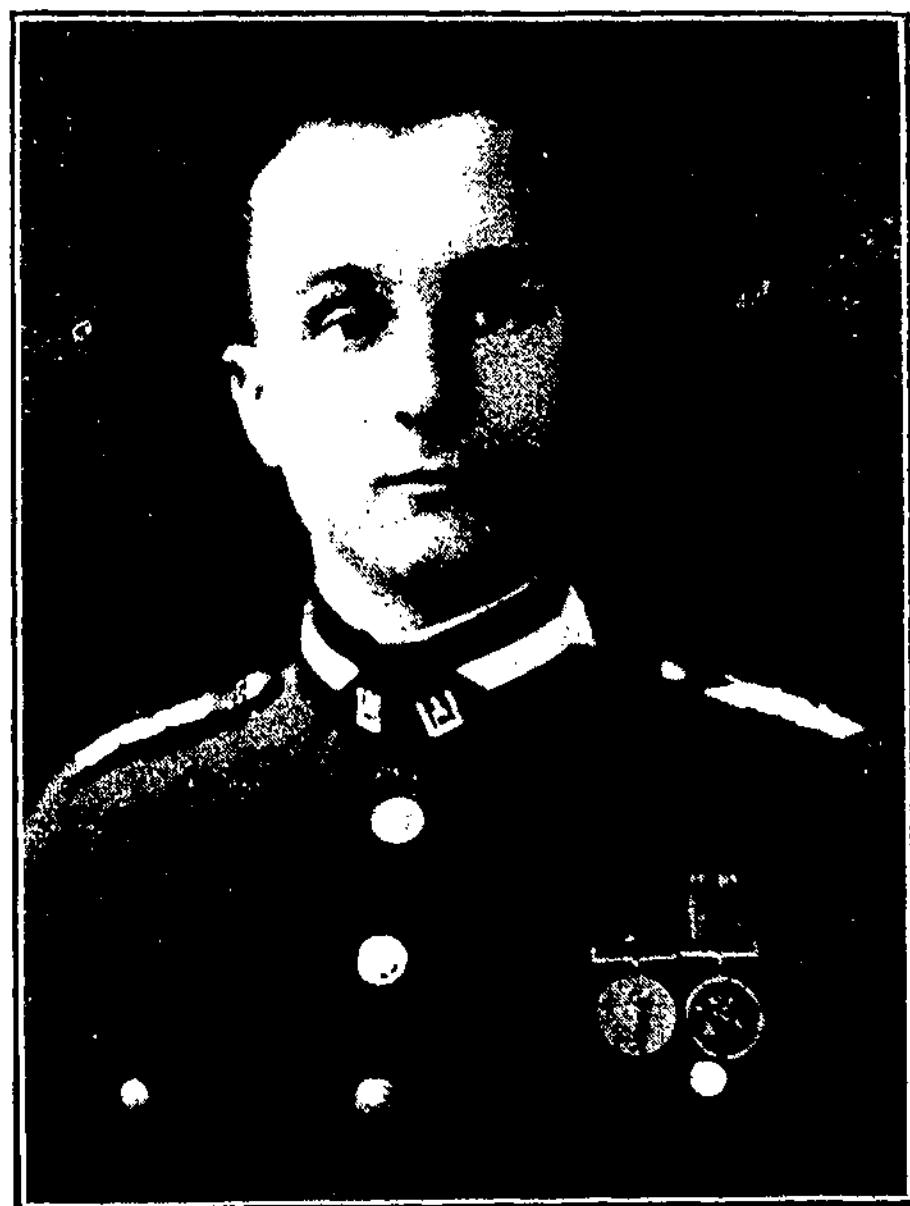
Iš visų karių tarpo skyrėsi visą laiką ryšių b-no dainuojamos dainos. Kai vakarais, tam tikru nustatytu laiku kariai eina pasivaikščioti, visada jų laukia būriai žmonių ir lydi šalimis, gėrėdamiesi žavinčiomis dainomis.

1919 m. rugsėjo m. 18 d. iki šiol esamas dainų mokytojas gerb. p. Liuberskis Mikas įstojo savanoriu kariuomenėn. Būdamas iš profesijos vargonininku, tuoj nuo pirmųjų dienų pradėjo mokyti savo kuopą dainuoti.

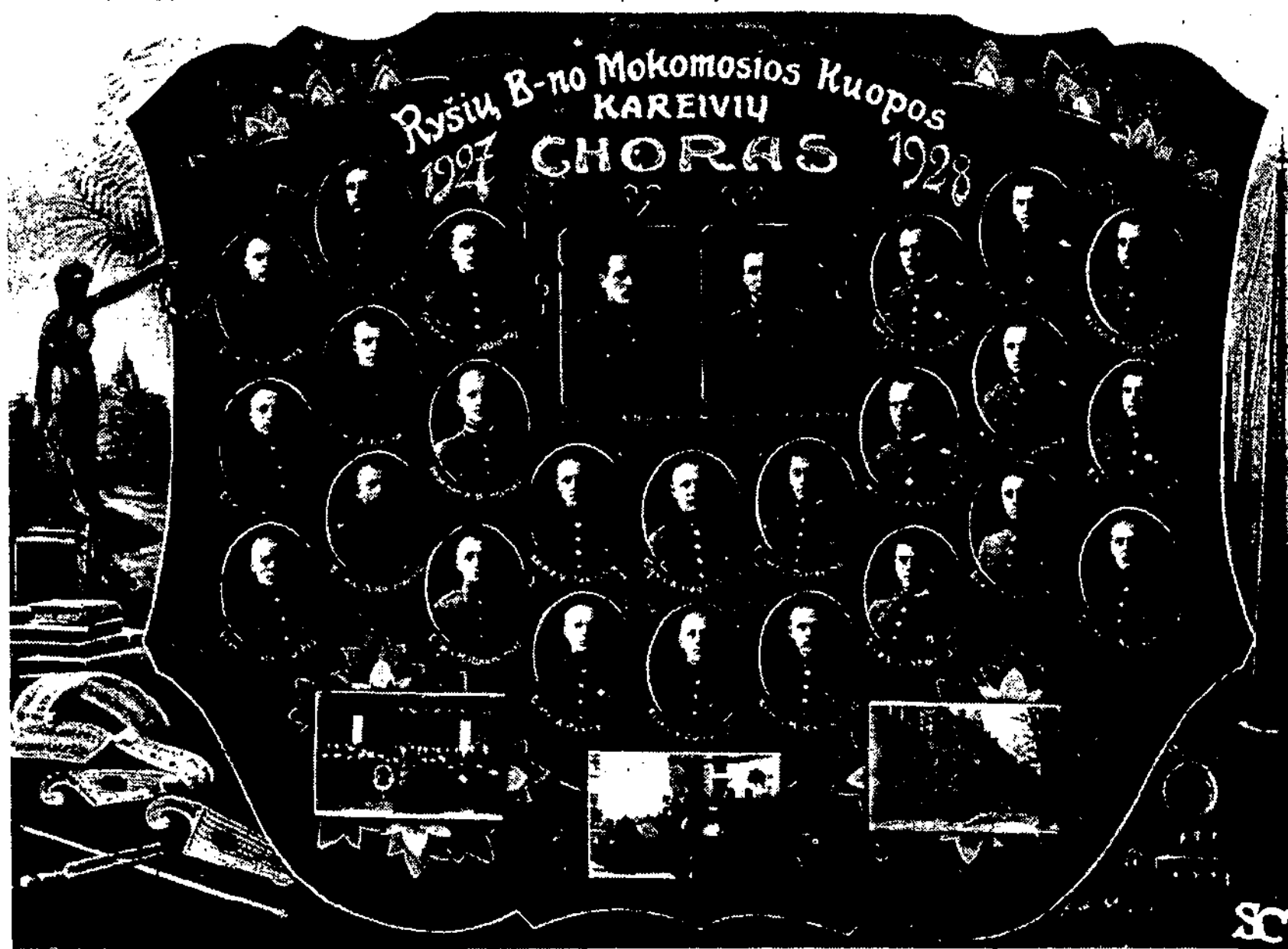
Prieš važiuojant Vilniun, t. y. 1920 m., bataliono vadas majoras Slabščinskas (dabar pulk. leit.) paskatino, kad išmokyti kiek daugiau dainelių, kad Vilniuj

būtų kuo pasirodyti. Gyveno tenai apie tris savaites, kas rytas 6 val., kaip buvo įprasta, eidavo pasivaikščioti Vilniaus gatvėmis dainuodami. Iš Vilniaus išpūdžių pat'rta, kad net didžiausi lenkomanai gėrėdavosi lietuvių karių dainomis ir gyrė jas. Nuo 1921 balandžio mėn. kuopos choras koncertavo rengiamuose vakarėliuose, pasilinksminimuose ir savo išleistuvėse.

Mokymas buvo sunkus, ypač, kad nebuvo rojalio ir mokant tekdavo tenkintis kamertonu. Daugelis žmonių buvo tokie, kurie dar visai nebuvo dainavę, be to, buvo ir analfabetų. Tokiems tekdavo ne tik melodiją, bet ir žodžius kaltinai kalti. Dainų pamokos būdavo atliekamos laiku. Dar vienas sunkumas — kariai mokomoje kuopoje būna ne ilgiau kaip penkis mėnesius, juos tenka tik trumpais bruožais supažindinti su gaidomis. Kol pradeda jau šiek tiek

A.s. vyr. pusk. Luberskis, Ryšių bat. choro organizatorius ir nuolatinis gaivintojas.

gumas tekdavo dargi parengti vaidybai. Be to, jis pats labai dažnai vaidina.

Iš šios trupės karių teatro dešimtmečio darbų apžvalgos aiškėja šio teatro ir jo vadovo nuopelnai mūsų kariuomenei ir netgi Lietuvos visuomenei. Tie nuopelnai tuo labiau yra vertingesni, kad karių teatras neieško jokio pelno, vos įstengia verstis ir tuo būdu padaro tikrai savo visišką atsidavimą meno kultūrai bei pasiaukojimą sunkiam ir garbingam švietimo darbui. Galima tik pasidžiaugti ir didžiuotis tokiu aktyviu, visose įgulse ir visoje Lietuvoje veikiančiu karių teatru. Jeigu jis sunkiausiomis sąlygo-

mis sugebėjo tiek daug nuveikti per dešimtį metų, tai jau vien tasai reiškinys išpranašauja gražią ateitį, kuria mes, kariai, neabejojame ir iš savo pusės linkime karių teatro trupės dalyviams ir jų vadovui ilgiausių metų, patvaros sunkiame jų darbe ir geriausios kloties. Taip pat nuoširdžiai linkime karių teatrui netolimoje ateityje praplėsti savo veikimą ir lenkų atplėštoje Lietuvoje bei mūsų sostinėje Vilniuje, kai ji bus karių teatro žiūrovų armijos atvaduota! O Vilniaus ilgesį karių teatras moka stiprinti kai kuriais patriotiškais veikalais.

P. Jurgelevičius.

susidainuoti ir sugeba orientuotis gaidose, jie užbaigia savo kursą ir išsiskirsto į visas dalis. Kitą laidą sudarius, vėl viskas iš naujo ir vėl trumpą laiką. Tikslai dėl to gal apmokytų dainininkų skaičius siekia daug ne du tūkstančius. Visi jie pasklydo po plačią Lietuvą, turėdami jau savo sieloje dainų meilę. Mokant teko patirti, kad kiekvienos laidos pradžioje daugumas vengdavo dainų pamokų, nes jiems atimdavo visą atliekamą laiką. Tačiau laidos pabaigoje visi jau būdavo pamėgę ir pageidavo kiek galint daugiau išmokti dainų.

1922 m. balandžio 12 d. vyr. pusk. Liuberskis Mikas išėjo iš kariuomenės, bet savo mylimos dalies neužmiršo, tikriau pasakius, neapleido jos iki šios dienos. Nuo 1924 m. iki 1927 m. dėl butų stokos gyvendamas net Kaišiadoryse, be jokio atlyginimo du kartu savaitėje pasilikdavo Kaune, o sekmadieniais net specialiai atvykdavo, kad tik galėtų tęsti savo darbą.

Ir štai jau 1927 m. rugs. m. 26 d. pirmą kartą kareivių choras dainuoja per radio. Koncertas pavyko gerai. Padainavus kelias daineles, telefonu sveikina generolas Nagevičius ir prašo keletą dainelių pakartoti. Nuo to laiko jau ryšių bataliono kareivių choras dažnai sudainuoja per radio. Buvo ir yra nuolatinis ir labai mėgiamas klausytojų tarpe. 1929 m. rugsėjo m. 26 d. sukako lygiai dveji metai kaip karių dainos yra skleidžiamos po platųjį pasaulį. Per radio choras yra sudainavęs jau 27 kartus. Atskirų dainų pavadinimų sudainuota 91, daugelis iš jų yra kartotos. Tuo būdu pirmais metais sudainuota — 83, antrais — 158, iš viso — 243 dainos. Kitus tikslesnius davinius parodys ši lentelė:

Duomenų pavadinimas	Techn. pulk.	Ryšių b-no					Iš viso
		L a i d a					
		III	I	II	III	IV	
Koncertų	1	3	8	12	3	27	
iš jų:							
Kariuomenės pusvalandžių	—	—	—	3	3	6	
Ivairių koncertų	1	3	8	9	—	21	
Dalyvių	67	23	25	28	29	173	
tame skaičiuje:							
Tenorų I	16	6	7	8	8	45	
" II	14	6	5	6	7	38	
Bosų I	16	5	6	7	7	41	
" II	21	6	7	7	7	48	
Iš viso:							
Dainelių sudainuota	9	35	85	94	20	243	

Visų didžiausias laimėjimas yra apgalėjimas savęs.

Visų didžiausią pasitenkinimą teikia žmogui ne laimėjimas, bet kova.

Gyvenimas yra tai, ką mūsų sąmonė atskleidžia.

Jei turi daug darbo, kurį privalai atlikti, visada pradėk nuo paties nemalonaus.

Per šiuos radio studijoj dainavimo dvejus metus sudainuota iki pustrėčio šimto dainų. Jos veik visos yra 4 vyrų balsais. Tai nemažas skaičius.

Per pirmąjį dešimtmetį yra išmokta ir padainuota atskirais balsais įvairių kariškų ir liaudies dainų 144, bažnytinių 13. Viso 157 su pakartojimais 18-koje laidų sudaro net iki 1000.

Dar viena lentelė, kuri parodo tos rūšies darbą:

Duomenų pavadinimas	Ryšių bataliono	
	L a i d a	
	III	IV
Repeticijos		
iš jų:		
a). choras (valandų)	221	168
b). kuopos žygiuotėje (valandų)	43 ⁴⁰	75
a). choras (repeticijų skaičius)	125	79
b). kuopos žygiuotėje " "	31	46
koncertai:		
a). choras (koncertų skaičius)	24	16
b). " valandų " "	14 ⁵³	8 ⁵¹
Dainų išmokyta:		
a). choras (skaičius)	48	20
b). kuopos žygiuotėje (skaičius)	9	9
Dalyvių skaičius		
Kuopos žygiuotėje:		
tenorų I	34	22
" II	30	30
bosų I	21	32
" II	25	24
netinkamų	14	16
Viso:	124	126

Tiesa, pripratus žmonėms prie milijoninių skaitmenų, tas skaičius atrodo mažas, bet įsigilinus pasirodys visai kitaip. Viena, kad mūsų dainų literatūroje vyrų chorui dainų veik ir nėra. Daug keblumo sudarydavo, jei tekdavo rasti vieną kitą dainele. Žinoma, būtų galima buvę dar ir daugiau ką nors pasiekti, bet visuomet buvo sutikta tam tikrų kliūčių ir iš šalies nebuvo tinkamos paramos.

Ne kartą kyla mintis, kai yra ruošiamos dainų šventės, kaip tai: visos Lietuvos, Šaulių sąjungos, kad nereikėtų taip pat pamiršti ir kariuomenės dainų šventės. Netenka abejoti, kad pavyktų gal neblogiau, nes vyrų choras turi kai kurių geresnių ypatybių. Keblumo daug nesudarytų, dainų šventę galima būtų suruošti kartu su kariuomenės sporto švente. Nes nedaug gal laiko teliko, kad keliolika tūkstančių karių galėtų Gedimino kalne užtraukti tvirtą galingą dainą.

Choras yra dėkingas už suteiktas naujas daineles ir pasižadėjusiems ateity remti — p. J. Dambrauskui, J. Bendoriui, J. Štarkai ir A. Kačanauskui, taip pat ir mokomosios kuopos vadui kpt. Babickui už suteikimą jėgų choristams kaip morališkai taip ir medžiagiškai.

Kitos dalys, girdėdamos gražiai dainuojant, kviesdavo pas save padainuoti. Choras yra visuomet ir kiekvienu laiku pasirengęs aplankyti visas dalis.

Vyr. pusk. Kazlauskas.

16

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

V. Kudirkos minėjimas.

Š. m. lapkričio 16 d. sukako lygiai 30 metų nuo Didžiojo mūsų tautos šulo ir gaivintojo mirties.

Firmoji minėjimų programos dalis buvo atlikta prie Karo Muziejaus, kur yra pastatytas V. Kudirkai paminklas.

Vėliau visa programa buvo atlikta Karininkų Ramovėj ir transliuojama per radio. Didžiausio įspūdžio padarė labai gyva turininga kan. J. Tumo paskaita: V. Kudirka publicistas, poetas ir visuomenės veikėjas. Ponas V. Žadeika skaitė: Vincas Kudirka kompozitorius. Buvo padeklamuota iš Kudirkos veikalų. Tą dalį labai įspūdingai atliko mūsų v. dramos artistai, mielai prisidėję prie minėjimo: p. lė J. Oškinaite, p. p. A. Sutkus ir St. Pilka.

Gusarų pulko orkestras sugrojo Tautos himną ir kitus Kudirkos kompozicijos dalykus. B.

Mūsų kariuomenės gyvenimo filmos.

Vėl turime pasidžiaugti mūsų kariuomenės dideliu laimėjimu — tai savo gamybos filmos iš kariuomenės gyvenimo. Tą darbą gana sėkmingai varo mūsų darbuotojai su savo gabiu fotografu p. Žukausku.

Tokių filmų mūsų aviacijos aero-foto laboratorijoj jau pagaminta 1.800 mtr. Beveik tiek pat dar gaminama.

Lapkričio 15 dieną aviacijos kino buvo pademonstruotos šios filmos:

1. Kpt. Kuncaičio ir vyr. ltn. Vedeikos laidotuvės.
2. Aviacijos propagandos diena ir aero klūbo šventė.
3. „Anbo“ 3 demonstravimas.
4. A. Panemunės tiltas ledų sulaužytas.
5. Mūsų kariuomenės manevrų gabalėlis.
6. Paminklo atidarymas Baisogaloj.
7. P. Lukšio paminklo atidarymas Kėdainiuose ir 2 art. pulko šventė.
8. Karo Mokykla Kalnicoj ir jos 10 metų šventė.
9. 9 p. pulko 10 metų šventė.
10. Respublikos Prezidento vardo diena š. m.

Visos filmos vykusios ir įspūdingos. Netrukus jos pereis Sp. ir šv. Skyriaus žinion ir bus siuntinėjamos į visas kariuomenės dalis, kad visi galėtų pamatyti. B.

Karo Veterinarijos pusk. ir arklių kaustymo mokyklos.

Lapkričio mėn. 1 d. surinkta IX veterinarijos puskarininkių laida iš 23 kandidatų ir arklių kaustytojų XI laida iš 33 kandidatų. Šios mokyklos per metus išleidžia po tris laidas, iš jų: vieną vet. pusk. ir dvi arklių kaustytojų.

Kandidatai minėtam kursui praeiti komandiruojami iš įvairių kariuomenės dalių, atitinkami mokyklų reikalavimams ir norintieji tose srityse dirbti.

Tačiau, nežiūrint tai, jiems, susirinkus į mokyklas, dar yra daromi patikrinamieji egzaminai ir kurie neatitinka savo paskyrimui — gražinami atgal į dalis.

Baigusiems nustatyta mokyklų kursą, yra išduodami tam tikri pažymėjimai apie jų baigimą ir gražinami į dalis, iš kurių atvyko. Dalyse pakeliami į puskarininkius ir skiriami: vieni etatiniais veterinarijos sanitarais — kiti gi arklių kaustytojais. Ten besidarbuodami dar daugiau pagilina mokyklose įgytas žinias ir tuomet jau gerai prityrusiais savo srityse specialistais kai kurie pasilieka tarnauti kariuomenėj, o kiti vėl grįžta prie savo kasdieninių darbų (namon) su įsigyta naudinga gyvenimui specialybe.

Virš. A. Valančius.

1 pėst. D. L. K. Gedimino pulkas.

Lapkričio mėn. 9 d. Ukmergės „Aido“ salėje pulko liktin. puskarininkių scenos mėgėjų kuopelė suvaidino kareiviams 2 komedijas: „Iš geros širdies“ ir „Nutrūko“.

Suvaidino pusėtinai. Pasitaikė keletas klaidų įeinant ir išeinant. Tai įvyko dėl kai kurių trūkumų, pav. neturėjo scenarijaus ir keletas artistų dalyvavo tik pirmą kartą scenoje. Bet neatsižvelgiant į tai, kareiviai gardžiai prisijuokė ir patenkinti grįžo į kareivines.

Vakaro išlaidas sutiko padengti pulko švietimo vadovas kapelionas kun. Balandis.

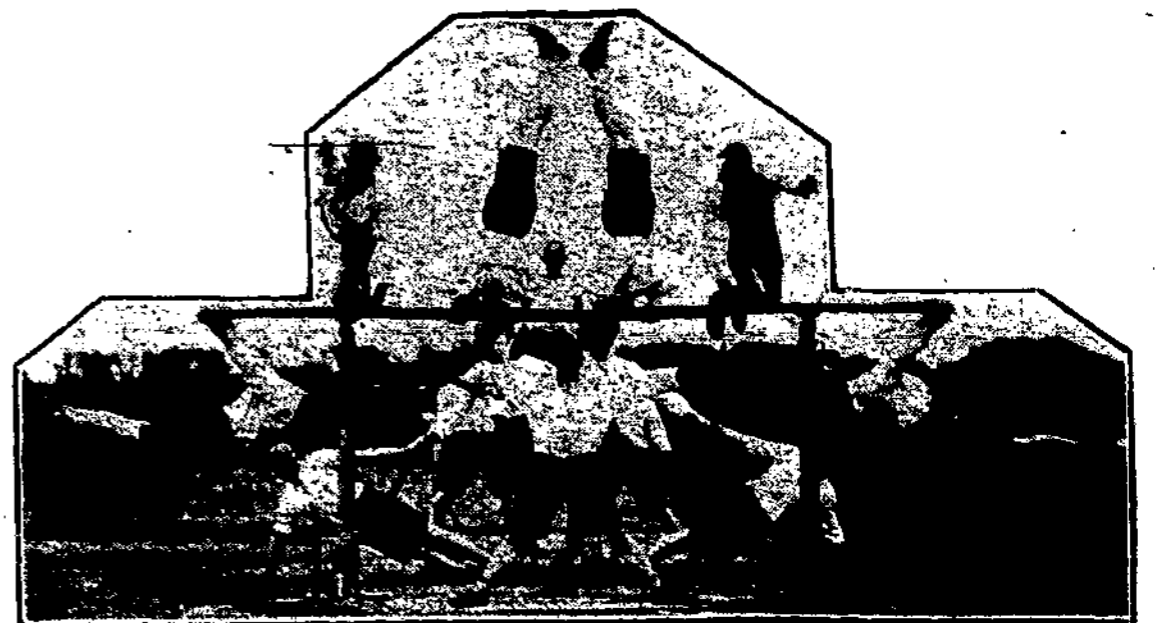
Kalėdoms mėgėjai ruošiasi pastatyti ką nors rimtesnio. J. A.

Dėl ryšio puskarininkių kursų.

„Kario“ 43 nr. kariuomenės gyvenime 722 psl. buvo įdėta žinia iš ryšių bataliono, kur rašoma, kad ryšių bat. yra įsteigęs ryšio puskarininkiams specialius kursus.

Šioj žinutėj įsibrovė dvi klaidos ir jas atitaisant tenka pabrėžti, kad: 1) kursai sudaryti ne ryšių bat. iniciatyva, bet aukštesnei vyriausybei įsakius ir 2) stojantiems į minimus kursus nereikia duoti jokių pasižadėjimų ir nereikia atitarnauti 2 metų.

Korespondentas, rašydamas apie šiuos kursus, matyt, gerai nepasiinformavęs suklydo.

Sporto kronika

Plaukiojimo rungtynės Maskva—Berlynas. Šiomis dienomis Berlyne įvyko tarp miestinės plaukiojimo rungtynės Maskva—Berlynas.

10 m. moterims ant krūtinės — Kers (Berlynas) per 1:42,5.

100 m. vyrams plaukiant šonu — Suhurkov (Maskva) laikas 1:21,5.

4×100 estafetė vyrams. Laimėjo rusų komanda, atplaukusi per 5:38 ir vokiečiai 5:46.

200 m. vyrams ant krūtinės. Pirmas atplaukė — Marcev (Mas.) per 5:05,5, antras vokiečiai Neimanas per 3:07,5.

Moterų estafetė 3×100. Laimėjo Maskvos komanda, laikas 4:59,4.

100 m. moterų ant nugaros. Pirmą atplaukė Plečeva (Maskva) per 1:42,9.

Tarp miestų įvyko vandens futbolo rungtynės. Laimėjo Berlynas santykiu 4:1.

Futbolas dviračiais. Šiais laikais Vokietijoje (daugiausia Berlyne) pradeda futbolu žaisti sėdint ant dviračių. Pasisekimas neblogas, manoma, kad ši sporto šaka prigis ir kitur.

Plaukiojimas žiemą. Vokiečiai pasistatė milžinišką vandens baseiną, kuriame daro plaukiojimo rungtynes ir žiemą.

Sporto propaganda. Vokietijoje pagamintas automobilis su užrašu ant šonų: „Už tarptautinį sportinį ir kultūrinį judėjimą“. Jis važinėja, turėdamas tikslą sudominti sportu visas provincijos vietas.

Hokey pasaulinės pirmenybės. Pasaulinės hokey rungtynės įvyks 1930 m. mieste Chamonix (Prancūzijoje). Prasidės sausio 27 d. ir baigsis vasario 3 d. Rimčiausiu kandidatu į nugalėtojus laikoma Kanada, kuri į Europą atvyksta š. m. gruodžio m. 18 d. ir turės kelias paruošiamąsias rungtynes su kitomis valstybėmis. Dalyvauti šiose pirmenybėse sutiko jau 6 valstybės.

Los Anželos ruošiasi olimpiadai. Kaip žinome, 1932 metais pasaulinė sporto olimpiada įvyks Los Anželos (Amerikoje).

Statomi milžiniški stadionai ir tribūnos žiūrovams. Tribūnose tilps 125 tūkst. žmonių. Stadionas statomas netoli miesto. Šalia stadiono statomi dideli garažai automobiliams, kurių privažiavimas tūkstančiai. Prie plaukiojimo baseino statoma tribūna 20 tūkst. žmonių, prie teniso aikščių — 10 tūkst. žmonių, o salė boksui, sunk. atlet. ir kt. talpina 12 tūkstančių žiūrovų.

Yra vilties, kad ir lietuviai sportininkai dalyvaus šioje olimpiadoje.

Futbolo rungtynės elektros šviesoje. Prieš kelias dienas Amsterdame įvyko pirmos futbolo rungtynės prie elektrinės šviesos. Aikštė buvo apšviesta 72 reflektoriais, kurie davė 270.000 žvakių šviesos stiprumą.

Žiūrovai rungtynių eigą matė gana gerai ir jautėsi esą dienos šviesoje. Šios rungtynės buvo suruoštos tikslu paminėti 50 metų sukaktuves nuo lemputės išradimo, kurią išrado Edisonas. Rungėsi Olandijos futbolo čempionas „Phillipsa“ ir Amsterdamo kombinuota komanda. Laimėjo „Phillipsa“ santykiu 3:2.

Ilgametis rekordas.

Šiuo laiku visi užsienio velodromai pripildyti dviratininkais. Jie stengiasi prilygt dviratininkui Eggo, kuris 1914 metais per vieną valandą nuvažiavo 44 klm. 247 m.

Eggo buvo pasiūlęs 10.000 frankų (5000 lt.) tam, kuris pasieks jo pasiektąją distanciją. Daug dėta pastangų, bet veltui. Geriausiai pasirodė italas Binda, kuris per valandą pravažiavo 43 klm. 800 m., bet vis dėlto trūksta 447 mtr.

Naujas anglų lėktuvlavis.

Anglai baigia statyti naują lėktuvlavį „Glorios“. Naujas lėktuvlavis paskirtas tarnybai į Viduržemių jūrą, vietoj lėktuvlavio „Koreigos“. Tuo būdu, pabaigus „Glorios“ statybą, Anglijos laivynas turės 6 lėktuvlavius ir vieną nedidelį — („Albatros“ — 6000 t.) Australijos laivynas. Bendras visų lėktuvlavinių tonazas, įskaitant ir „Albatrosą“, pasieks 120.350 tonų.

KARIŠKOS ŽINIOS

Lietuvos nepriklausomybės medaliai Latvijos kariams.

Šio mėn. 8 d. Rygoje Lietuvos pasiuntinys B. Dailydė, dalyvaujant mūsų karo atstovui pulk. Giedraičiui ir aukštesniems pasiuntinybės valdininkams, įteikė Latvijos kariams Lietuvos nepriklausomybės medalius. Ta proga jis pasakė kalbą, pažymėdamas tuos ypatingus žygius, kurie jungia lietuvius ir latvius. Po medalių įteikimo akto Latvijos krašto apsaugos ministeris, dėkodamas už suteiktą garbę, pažymėjo, kad latvius ir lietuvius jungia kraujo giminytė, kuri tapo dar daugiau sutvirtinta kovose dėl abiejų valstybių nepriklausomybės.

Nepriklausomybės medaliais apdovanoti krašto apsaugos ministeris A. Ozols, vyriausiojo štabo viršininkas gen. Kaleis, gen. Francis, gen. Hartmans, gen. Balodis, gen. Kalniņš, gen. Goppers, gen. Radziņš, gen. Ruškevičš, gen. Bangerskis, gen. Krustiniņš, gen. Berkis, gen. Kurelis, gen. Dankers, gen. Auzans, gen. Snikers, daug kitų karo vadovybos karininkų ir po keletą visų kariuomenės dalių karių.

Latvių kariuomenės šventė.

Šio mėn. 11 d. latviai minėjo kariuomenės gyvavimo dešimtmetines sukaktuves. Tą dieną dabar švenčia ir Lačplešio ordenas savo metinę šventę.

Šventė prasidėjo jau sekmadienį, t. y., lapkričio mėn. 10 d. 11 val., iškilmingomis pamaldomis Marijos bažnyčioje, o po pamaldų 12 val. Rygos miesto valdyba ir taryba, karo invalidai, Lačplešio ordeno kavalieriai, karinės ir kitos organizacijos su vėliavomis, orkestrais ir vainikais nuėjo į „Brolių kapus“ (karių kapines) žuvusiųjų dėl Latvijos nepriklausomybės pagerbti. Ten buvo iškilmingos pamaldos. Tą dieną kaip tik suėjo 10 metų, kai bermontininkai tapo išvyti iš Rygos.

Pirmadienį buvo kariuomenės šventė. 10½ val. „Brolių kapuose“ Lačplešio ordeno tarybos pirmininkas, Valstybės Prezidentas G. Zemgals, lydintas tarybos narių, padėjo vainiką. 11 val. prasidėjo kariuomenės paradas. Parade dalyvavo Lačplešio ordeno kavalieriai, karo mokykla, 4. Volmero, 5. Vendeno ir 6. Rygos pėstininkų pulkai, tankų pulkas, elektrotechnikos divizionas, jūrininkų kuopa, atskiras vyriausiojo štabo batalionas, artilerija ir zenitiniai (priešlėktuviniai) pabūklai.

Vakare operos rūmuose įvyko iškilmingas posėdis, dalyvaujant Valstybės Prezidentui ir Vyriausybei, o po jo Lačplešio ordeno kavalieriams vaišės, kurias suruošė Rygos miesto valdyba.

Šventės proga Valstybės Prezidentas Zemgals apdovanotas Trijų Žvaigždžių ordenu su kaspinu. Generolas Balodis už didelius nuopelnus Valstybės Prezidento įsakymu įrašytas visiems laikams į 1 Liepojos pėstininkų pulko sąrašus. Daug asmenų apdovanota Trijų Žvaigždžių ordenu. Pakelta karininkų į aukštesnius laipsnius. J.

Egipto ginkluotos jėgos.

Išvedus iš Egipto anglų okupacinę kariuomenę, ten pasilikio egiptiečių kariuomenė skaičiuje apie 18.000 žmonių. Ši kariuomenė susideda iš 18 pėst. batalionų, 2 kulkosv. kuopų, 3 raitelių eskadronų, 7 artilerijos baterijų, 5 kuopų megaristų (raitų ant kupranugarių) ir kitu smulkių specialių dalių.

Kariuomenės dalių papildymas atliekamas visuotinos karo prievolės pagrindais. Karo tarnyba trunka 10 metų, iš kurių 3 tikrojoje, o 7 metai atsargoje. Į kariuomenę patenka apie 35% visų vyriškos lyties gyventojų. Aukščiausias kariuomenės viršininkas yra pats karalius.

Kalbos mokėjimas nevisuomet reikalingas.

Kai buvo nutarta išsiųsti rusų eskadrą į Tuloną, imperatorius Aleksandras III pareikalavo iš jūrų ministerio pateikti jam sąrašą visų admiralų, kalbančių prancūziškai. Paskui jis liepė pažymėti mėlynu paišeliu pavardes tų, kurie gerai kalba prancūziškai, o raudonu tų, kurie kalba blogai. Kai sąrašas buvo pateiktas, imperatorius paprašė ministerį nurodyti jam tą iš admiralų, kuris kalbėjo blogiau už visus. Ministeris nurodė į admiralą Aveloną, kuris ir buvo paskirtas eskadros vadu.

— Kad jis kalbėtų kaip galima mažiau, — pastebėjo imperatorius.

Naujos knygos.

Trys širdys. Jack London. Romanas I d. „Dirvos“ b-vės leidinys. Kaunas 1929 m. 194 psl. Kaina 2,50 lt. Tai vienas geriausių garsaus anglų rašytojo romanų. Šis veikalas priklauso tai ypatingai literatūros rūšiai, kuri vadinama nuotykių novelėmis. Romane „Trys širdys“ nuotyčiai vyksta nepaprastu, tikrai kinematografišku greitumu, ir be galo savotiški, ypatingi. Autorius mus nukelia čia į Amerikos milijoninkų pasaulį, čia į nuostabų centrinės Amerikos salų kraštą, rodo gyventojus, papročius, giliausias vietos gyventojų indėnų senovės paslaptis ir kultūrą. Visa tai sužaro tik dugną, arba to veikalo metmenis, kurio vidury, didžiųjų kovų ir painiausių intrigu verpete, praeina kilniausia trijų asmenų meilė.

Ryto kraujas. Jonas Žmuidzinas. „Dirvos“ b-vės leidinys. Kaunas 1929 m. 58 psl. Kaina nepažymėta.

Ši knygelė susideda iš keleto novelių: *Ryto kraujas*. *Runcė ir Daudierinas*. *Vergė*. *Mūza Strategaidės*. *Poilsis Lemano ežere*. *Nusižudėlio laiškas*. *Baltoji Palanga*. Tos knygelės skaitymas suteiks malonumo tik literatūros mėgėjams arba gerokai prasilavinusiems — eiliniams skaitytojui ji liks nesuprasta dėl savo ypatingo stiliaus, daugelio retesnių simbolių ir posakių.

Dirva. Dešimt sėjos barų. 1918/9—1929 m. „Dirvos“ b-vės leidinys.

„Dirvos“ b-vė knygoms leisti savo dešimties metų sukaktį paminėjo tikrai gražiu ir vertu susidomėjimo leidiniu. Knyga didžiulio formato ir geriausio kreidinio popieriaus susideda iš 98 psl. Jos turinį sudaro įžangos žodis, bendrovės kūrimosi apžvalga, išleistųjų veikalų autorių biografijos su atvaizdais, daugelio autorių bibliografijos, spaudos atsiliepimai apie „Dirvos“ b-vės išleistas knygas ir gale „Dirvos“ b-vės spaustuvės raidžių ir pagražinimų pavyzdžiai. Apraštų ir paminėtų autorių skaičius gana didelis — arti 40. Daugelis jų jau pagarsėję ir gerai žinomi, o kiti dar tik pradeda reikštis. Tekste daug gražių iliustracijų. Viršelis spalvotas, simboliškai reiškias mokslą ir šviesą. Linkime ir toliau šiai bendrovei gyvuoti ir kuo daugiau išleisti mums gerų naudingų knygų.

Kalendorius mano dienynas. 1930 metams „Dirvos“ b-vės leidinys. Pailgo formato.

Tai labai patogus ir praktiškas kalendorius, taikomas biurams, raštinėms ir darbo žmonėms. Čia kartu ir kalendorius ir daug vietos kiekvienos dienos užrašams.

Savaitinis kalendorius 1930 metams. „Dirvos“ b-vės leidinys.

Laimės kalendorius. 1930 metams. L. K. Blaivybės dr. jos leidinys. Kaina 50 ct.

Kilnojamas stalo kalendorius 1930 metams „Dirvos“ b-vės leidinys.

Iš liepsnojančios krūtinės. Gilbonis. Eilėraščiai. Panevėžys. 1929 m. 53 psl. Kaina 2 lt.

Mūsų Vilnius. Vilniui Vaduoti Sąjungos mėnesinis laikraštis 16(12) nr. 1929 m. spalio mėnuo.

Prie šio nr. yra priedas: gražus sieninis kalendorius 1930 m.

Medicina 10 nr. Laikraštis skiriamas medicinos teorijos ir praktikos reikalams. Eina kartą mėnesyje.

Kultūra 11 nr. Mėnesinis iliustruotas mokslo, visuomenės, literatūros populiarus žurnalas.

Galvosūkio 35 nr. sprendimas.

4	1	4
1	•	1
4	1	4

Gerai išsprendė šie asmenys: 1) v. p. *K. Vadzišius* (1 p. p.), 2) ats. v. p. *Kregždė* (4 p. p.), 3) virš. *Vincas Tumasionis* (1 p. p.), 4) *P. Gaubys* (Mažeikių k-ra), 5) v. p. *Pr. Storpirstis* (9 p. p.), 6) *Ant. Žukas* (Kaunas, T. T. Jėzuitų gimn.), 7) v. p. *J. Paliulis* (2 p. p.), 8) *V. Dapkūnas* (4 art. p.), 9) eil. *Alfonsas Baltrimavičius* (9 p. p.), 10) virš. *Kairys* (2 art. p.), 11) *Ant. Šaulys* (Kaunas, T. T. Jėzuitų gimn.), 12) v. p. *J. Peteraitis* (šarv.

rinkt.), 13) *P. Danielius* (Karo Techn. Tiek. Sk.), 14) *Kazys Mikalauskas* (2 p. p.), 15) virš. *Straževičius* (3 art. p.), 16) eil. *Ant. Bernotas* (San. pusk. mok.), 17) eil. *Povilas Mašlikinas* (pion. b.), 18) v. p. *K. Visackas* (šarv. auto kp), 19) v. p. *A. Urbonas* (Kauno k-ra), 20) ats. v. p. *Ant. Šeštokas* (Vyr. Št.) 21) *J. Ziminskas* (Vilkija), 22) eil. *M. Anteniškis* (4 p. p.), 23) *A. Visokinskas* (Deučiai), 24) *St. Ridikas* (Linkuva), 25) *P. Blažys* (Kaunas), 26) polic. *Veckus* (Bižai), 27) *P. Sirgėdas* (Ž. Šančiai), 28) *J. Avižienis* (Šauliai), 29) šaulys *K. Strimaitis* (Belvederis) ir 30) *V. Pranskūnas* (Kaunas)

Galvosūkių 35 nr. baigtas 15 tšk. laimėjimo ratas.

Iš viso šiame rate dalyvavo 84 sprendėjai. Iš jų 43 kareiviai ir 41 civilis (atsargos kareiviai, šauliai ir moksleiviai).

Pirmą vietą laimėjo pionierių bataliono ūkio k-dos eil. **Povilas Mašlikinas**. Antrą vietą — 2 pėst. pulko 3 kuopos vyr. pusk. **Jonas Paliulis**, 1 pėst. p. štabo vyr. pusk. **Kazys Vadzišius** ir šarvuotųjų rinktinės štabo vyr. pusk. **Jurgis Peteraitis**. Trečią vietą — 2 art. pulko ūkio k-dos virš. **Kairys**.

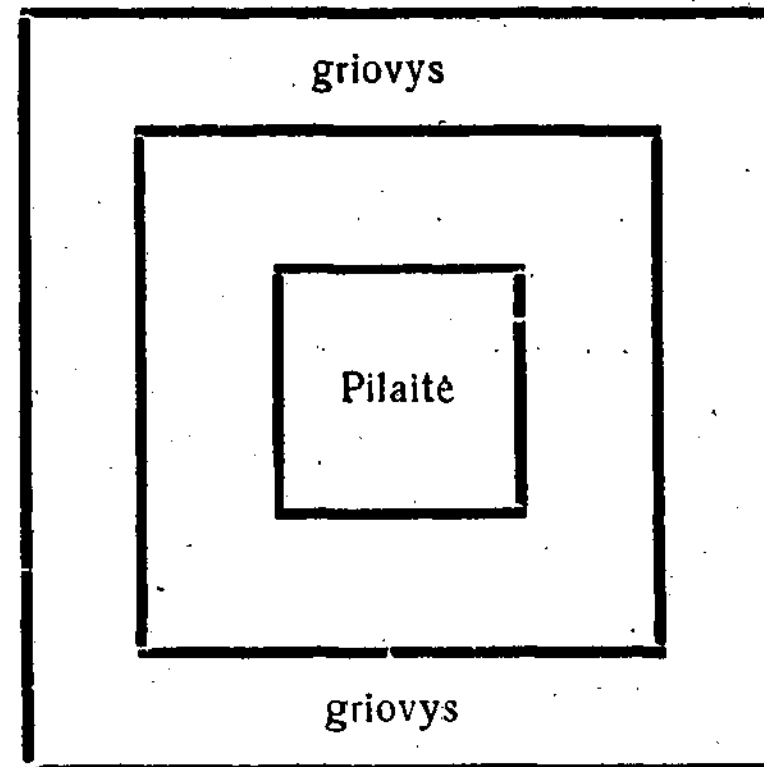
Eil. **P. Mašlikinas** gauna: 1) Petro Kubilevičiaus „Pirmas dešimtmetis (18 poetų)“, 2) Bičiūno „Brolio Vitalio naktys“, 3) D-ro V. Kudirkos „Laisvos valandos“, 4) K. Galvainio „Napoleonas Bonapartė“ — knygelės. Vyr. pusk. **J. Paliulis**: 1) Kazio Inčiūros „Su jaunyste“, 2) Karolio Dineikos „Vilniaus ripka“, 3) N. Rubakino „Didieji gyvenimo žodžiai“. Vyr. pusk. **K. Vadzišius**: 1) Romo Struono „Alkanos mintys“, 2) K. Aleksos „Kas yra gyvybių instinktas?“. Vyr. pusk. **J. Peteraitis**: 1) Jono Navako „Lietuvai besikeliant“, 2) Jono Greičiūno „Karo stovis (dūšioj)“. Virš. **Kairys**: 1) „Pratimai gimnastikos pamokomis ir sporto šventėms“, 2) Sofoklio „Antigona“.

Galvosūkiu 36 nr. pradėdame naują ratą

Galvosūkis 37 nr.

(vertinamas 1 tašku)

Vienas didžturtis, apsigyvenęs pilaitėje, saugumo dėliai aplink pilaitę iškaė keturkampį gilų griovį, pripildytą vandens. Išvykdamas reikalais, jis sunaikino tilčiuką, vienintelę per griovį persikėlimo priemonę. Vieną sykį, išvykus savininkui iš savo pilaitės, du piktadariai susitarė išplėsti pilaitėje paliktus turtus. Tačiau atvykę prie griovio piktadariai su savim neturėjo jokių priemonių persikelti per griovį, išskyrus dvi lentas, kurios buvo kaip tik tokio pat ilgumo, kokio pločio buvo griovys, bet lentų galai negalėjo atsiremti į griovio krantus. Po ilgo galvojimo, piktadariai tų dviejų lentų pagalba, jų nerišant nei sukaland, persikėlė per griovį ir apiplėšė didžturtį.

Kokiu būdu piktadariai pasinaudojo minėtomis 2 lentomis?

J. Ziminskas.

Rėdakcijos atsakymai.

Pr. Liutkaičiui. I. Tamstos prašymas savanorių medaliui gauti š. m. rugpiūčio m. yra pasiūstas Marijampolės karo komendantui (matyt, dar trūksta kokių nors žinių) ir iki šiol komisijai negražintas.

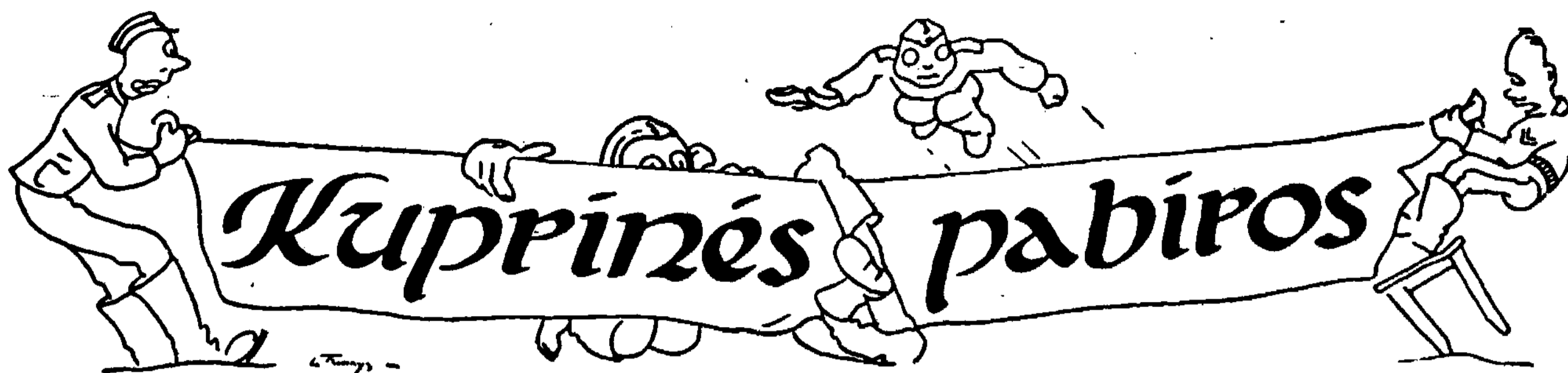
II. Sąryšy su Vytauto jubiliejumi bus išleisti medaliai. Kurie bus duodami dovanai (kaipo kariška dovana arba už ypatingus nuopelnus), tų už jokių pinigų negalės gauti pirkti. Už aukas bus visai kiti.

Kaina visiems.: metams 8 lt., pusmečiui 4 lt. Užsieny, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos, dvigubai. Atskiras nr. — 30 ct. *Skelbimai*: petito eilutė 50 ct.; prieš tekstą dvigubai. Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė.

Leidžia Vyr. Štabo Sp. ir Švt. Skyrius.

Redaktorius kpt. Balčiūnas.

Akc. „Spindulio“ B-vės spaustuvė, Kaune.

Patruliai.

Pavasario pavakarėj pasirodė pagiryje pavargę priilšę pora pėsčių patrulių pasirengę persekioti priešą.

— Pasislėpk, Pilypai, pastebės prakeiktas prošėpanas, pradės pasveikinti parako paleistais pyragaičiais, pasakė Pilypui patrulis Povilas.

Patruliai, pasirinkę pagiryje patogią poziciją, pasislėpė. Pilypas pastebėjo palengva padangėje plečiantis priešo pusėje pašvaistę. Pirštu patylomis parodė Povilui.

Patruliai pasibaisėję pasislėpė. Patylomis pasitarę persiskyrė. Pilypas pasakė Povilui pasilikti pozicijoje, pats perbėgo pranešti pastebėjęs priešą. Pilypas pribėga pailsęs, pranešė patrulių puskarininkui Paurai pastebėtus priešo pėstininkus.

Puskarininkis Paura, paėmęs pakankamai prie-

šui persekioti patrulių, Pilypui padedant, pasileido pirmyn pagirin pagalbon Povilui.

Pagirys.

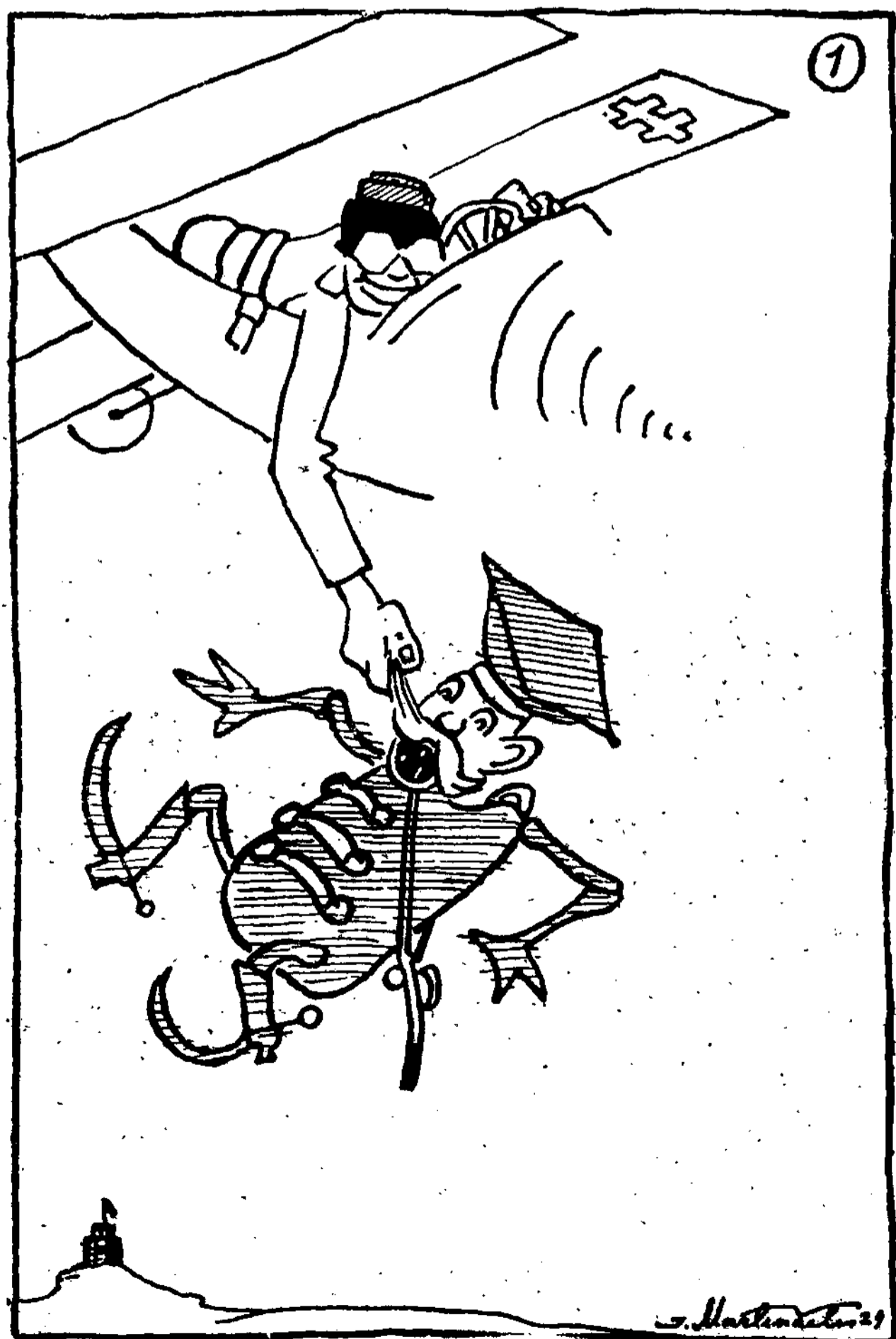
Povilas pavojuje: perdūręs per pilvą porą prošėpanų, parkrito peršautu pakaušiu.

Pauriečiai, perkūniškiai perpykę, puola priešą. Paura pribėga prie Povilo. Povilas pasijudino, palengva, palengva pasakė: „Pareigas pildžiau, prisimindamas priesaiką“. Pagalba pavėluota. Prakeikiu prakeiktą priešą, — pasakęs pasimirė.

Sustatė ir paruošė atsargos kareivis

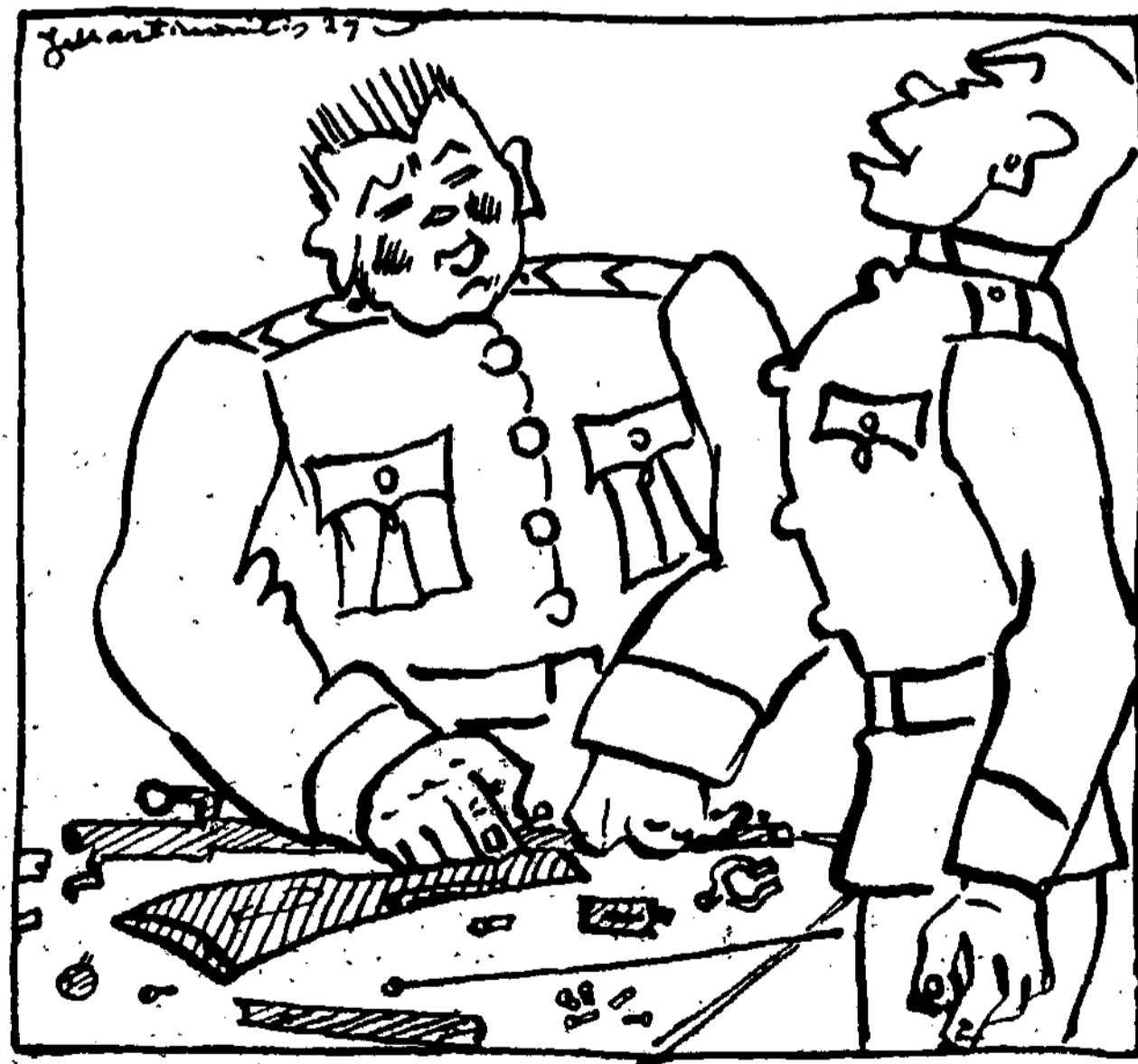
K. Kirna.

Red. prierasas: čia dedame originališkiausią paprasto kareivio kūrybos dalykėlį. Straipsnelis ir turiningas ir sudaro savimi nepaprastą žodžio gimnastiką — nes visi žodžiai prasideda raide „p“.

Palengvinta kėlionė į Varšuvą.

Svarbiausioji šautuvo dalis.

Viršila: Na, gerai, aš tamstom dabar išaiškinau šautuvo dalis. Kirkilaiti, pasakyk man, kokia dalis tau labiausiai įstrigo į galvą!

Jaunas kareivis: Numeris, tamsta viršila!

Viršila: Kodėl?

Jaunas kareivis: Todėl, tamsta viršila, kad numerio nežinodamas galėčiau dažnai išvalyti svetimą šautuvą.

J. M.

XI metaijau, kai gyvuoja
Lietuvos kariuomenės
savaitinis laikraštis**XI metai**

„KARYS“

„Kario“ idėjos skina sau platesnį kelią mūsų karių, šaulių, jaunimo ir inteligentų tarpe.

„Karys“ visuomet įdomus, linksmas ir jaukus.

„Kario“ vaizdai negąsdina karo siaubu, bet ragina savąją nepriklausomybę ginti ir pagrobto Vilniaus niekad nepamiršti.

„Karys“ moko ne tik savąjį pamilti, bet iš svetimų pramokti, kas sveika ir gera.

„Karys“ daug deda žinių iš sporto gyvenimo Lietuvoj ir užsieny.

„Karys“ gyvai atsiliepia į kiekvieną valstybės, tautos ir kariuomenės šventę.

„Karys“ pigiausias iliustruotas laikraštis.

„Kario“ mintys visuomet šviesios, gražios ir turtingos. Jose atspindi tėvynės meilė, pasiaukojimas ir didvyriški darbai.

„Kario“ viršeliai visuomet paveiksluoti, o viduj daug įdomių iliustracijų.

„Karys“ mūsų krašto praeitis ir ateitis rišasi viena nenutraukiama kilnesnių pergyvenimų grandine.

„Kariui“ rūpi ne tik grynai kariuomenės reikalai, bet ir sąmoningo piliečio ir dorą visuomenės nario pareigos ir garbė.

„Karys“ plačiai informuoja apie kitų kariuomenių gyvenimą, ginklavimąsi, ir naujų karo pabūklų išradimą.

„Karys“ daug rašo apie mūsų savanorius, šaulius ir kariškąjį mokyklinio jaunimo parengimą.

„Kario“ nr. siunčiamas veltui, kas nori su juo susipažinti.

„Kari“ užsisakęs, niekas dar nesigailėjo, bet visi dėliaugėsi ir dėkojo. Todėl ne tik patys skaitykit, bet uoliai raginkit, kad visi, kas tik myli tėvynę, kam tikrai rūpi mūsų kariuomenė ir krašto gynimas, nieko nelaukdami užsisakytų

„KARI“

„Kario“ kaina: metams — 8 lt., pusei metų — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt. ir 1 mėn. — 1 lt. Užsieniuose, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos — dvigubai

„Kari“ leidžia Vyr. Štabo Spaudos ir Švietimo Skyrius; redaguoja kpt. Balčiūnas.

Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė,
„Kario“ Redakcijai.